

A white cube is positioned in the center of a grassy field. The cube is a simple, three-dimensional geometric shape with a flat top and vertical sides. The grass around it is a mix of green and brown, suggesting a natural, outdoor setting. The lighting is soft, creating subtle shadows on the ground.

UNITÉ

JAARGANG 5 - EDITIE 1

Eternit

acco
MAAKT KENNIS MET U

Vlaanderen
verbeelding werkt

PUBLICATIE 24.11.14

EXISTENZ VTK VZW

BLOK 6, STUDENTENWIJK ARENBERG 6/0, 3001 HEVERLEE

VOORWOORD

Beste lezer,

Welkom (terug).

Ik ben ontzettend trots u deze volledig vernieuwde Unité te kunnen presenteren. Na vier jaargangen was het immers hoog tijd voor een opknapbeurt. Onder het motto “stilstaan is achteruitgaan” namen we de vrijheid een aantal zekerheden in vraag te stellen. Het dictaat van de vaste rubrieken werd geschrapt ten voordele van een meer ad hoc aanpak, met een voorkeur voor actuele onderwerpen. De drie edities per jaar zullen wij condenseren tot twee lijvigere volumes. Het ondertussen vertrouwde grote formaat heeft plaatsgemaakt voor een handiger, compact magazine. Neem het alstublieft mee: op de trein, in bed, bij de kapper, in de les, in bad. Het dient ervoor.

Blader gerust eens rond. Wie graag leest, zal niet op zijn honger blijven zitten. De gevestigde thema's architectuur en design komen natuurlijk uitgebreid aan bod, deze keer aangevuld met een portie politiek in een poging u wegwijs te maken in het debacle rond de Vlaams Bouwmeester. Voor wie liever prentjes kijkt, hebben we meer beeldmateriaal toegevoegd en bieden we een podium aan enkele frisse beeldende kunstenaars.

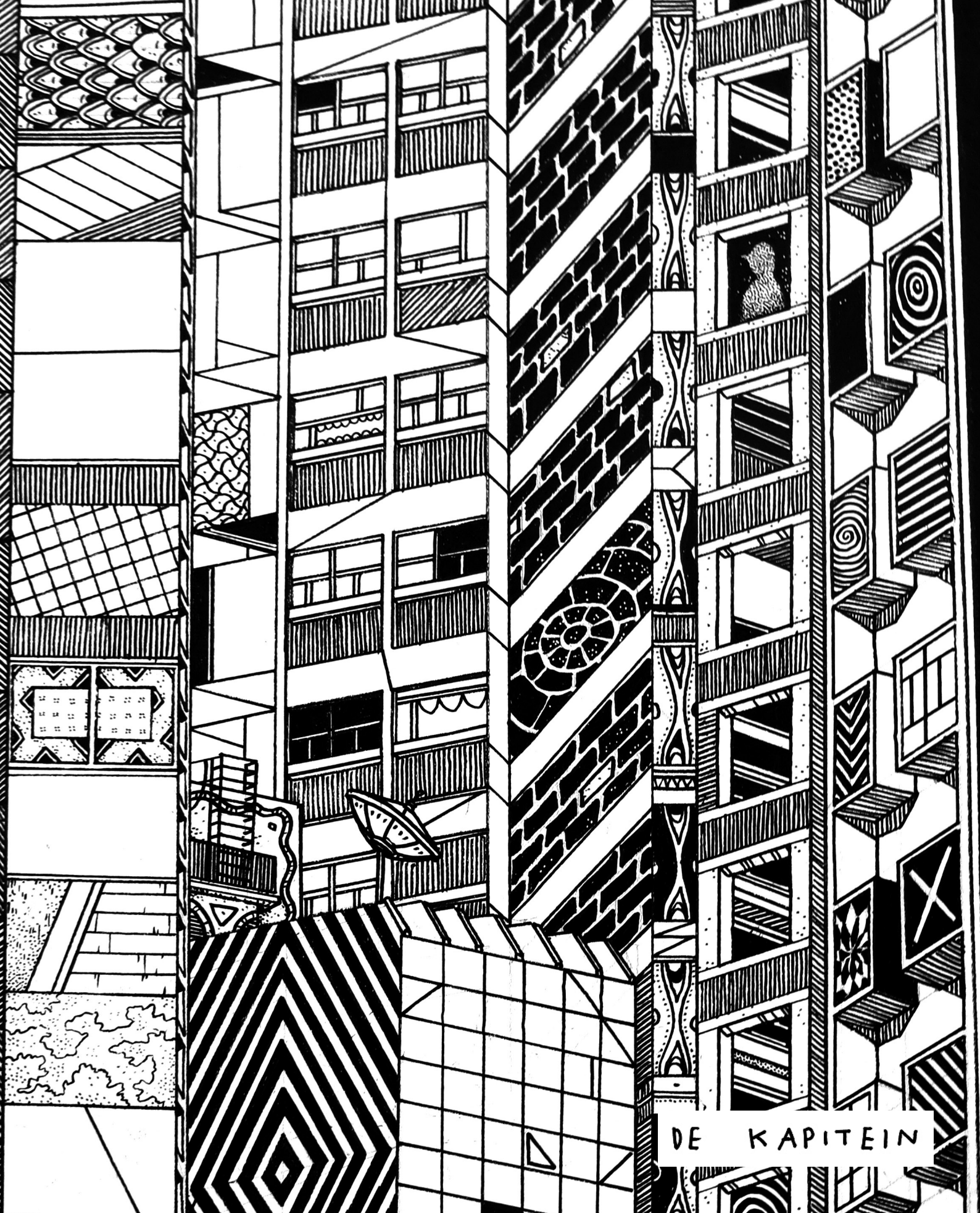
Unité kan natuurlijk niet bestaan zonder Existenz. Voor wie ons nog niet kent: wij zijn de vierdejaars Burgerlijk Ingenieur-Architecten aan de KU Leuven. Architectuur is onze passie, Leuven ons speelterrein. Op de volgende pagina's stellen wij u de aanvoerders van ons nieuwe team voor, dat u ook dit jaar weer zal bedienen van cultuur en amusement, met een flinke scheut architectuur erdoorheen. Het orgelpunt van het jaar zal opnieuw de ExistenzWeek zijn, rond welke tijd ook de tweede editie van Unité zal verschijnen. Maar dat is voor u nu nog veraf.

Existenz is ondertussen al aan haar twintigste jaargang toe en dat kunnen we natuurlijk niet onopgemerkt voorbij laten gaan. Daarom werken we dit jaar bewust niet rond een thema, maar stellen we alles in het teken van wat “Existenz” nu al twee decennia lang betekent. Dat is niet altijd hetzelfde gebleven. Twintig jaar is dan ook een hele tijd. Gaat u even mee terug naar het jaar 1995. Vaarwel provincie Brabant en dienstplicht. Welkom Schengenzone, TMF en eBay. Voor het eerst is Existenz ouder dan onze eerstejaars. Het spreekt dan ook voor zich dat wij ten gepaste tijde zeker aandacht zullen vestigen op onze lange traditie.

Ter gelegenheid van ons tweede café, waar ook deze Unité in première gaat, hebben we jullie uitgenodigd in het voormalig Leuvens dispensarium. De naam “café TBC” verwijst naar de oorspronkelijke functie van het gebouw als verzorgingscentrum voor tuberculosepatiënten, waarover u meer kan lezen verder in dit nummer. Laat u inspireren door onze fijne selectie kunst in brede zin en blaas gerust even uit in het café bij een Tripel Cassé.

Lisa Buldeo Rai
verantwoordelijke Unité

DE KAPITEIN

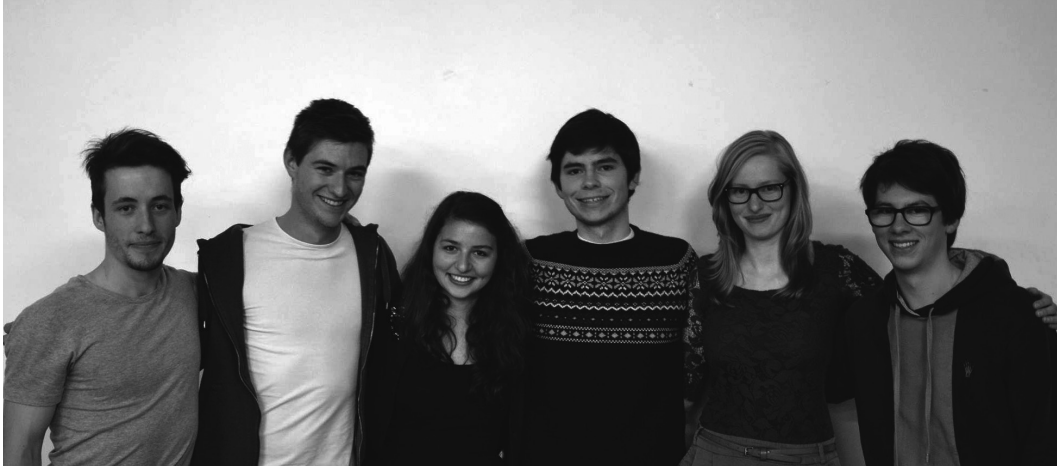

INHOUD

- 1 VOORWOORD
- 4 DE OVERDRACHT
- 6 VLAAMS BOUWMEESTER
- 12 HET DISPENSARIUM
- 18 TERUGBLIK: CAFÉ IN 'T PARK
- 20 BRUSSEL IS EEN ANDERE PLANEET
- 22 RUBEN ALEXANDER
- 24 A ROMANIAN GIRL IN LEUVEN
- 26 TERUGBLIK: BAUHOUSE I
- 28 EEN MENTAAL MONUMENT
- 32 NAZOMEREN
- 36 CREATIEF MET CEMENT
- 38 DYNAMISCH DESIGN
- 44 STADSGEZICHT
- 50 HET NIEUWE ACROPOLIS MUSEUM
- 60 UIT DE OUDE DOOS...
- 62 TERUGBLIK: 24URENLOOP
- 63 TERUGBLIK: EXISTENZWEEKEND
- 64 ROTTERDAM IN 10 GEBOUWEN
- 70 ERASMUS IN NOORWEGEN
- 73 BAMBOO IS BOOMING
- 74 INTERVIEW MET CARLOS MEDELLIN
- 76 FUNDAMENTALS

DE OVERDRACHT

1314

Stresserend, slapeloos, overweldigend, lekker, uitdagend, fantastisch, leerrijk, onmogelijk, once in a lifetime, ... we hebben het negentiende jaar van Existenz op talloze manieren ervaren, maar wat zijn we trots met het resultaat! Het was een ervaring die moeilijk volledig te beschrijven valt.

We hebben allemaal onze creativiteit de vrije loop kunnen laten. We hebben onszelf uitgedaagd om meer *outside the box* te denken. We hebben heel veel praktische kennis opgedaan die je alleen maar kan opbouwen door zelf de handen uit de mouwen te steken en met bloed, zweet en tranen een vervallen locatie nieuw leven in te blazen. We hebben fouten gemaakt en eruit geleerd. Maar bovenal hebben we er stiekem toch wel heel hard van genoten!

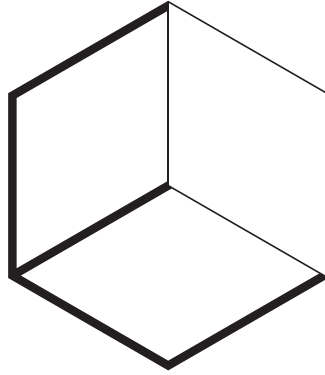
We hebben dit jaar teruggeblikt naar de rijke geschiedenis van Existenz en memorabele elementen teruggebracht. Zo hebben we opnieuw een gele caravan, waar het negentien jaar geleden allemaal mee begonnen is, en vond de ExistenzWeek plaats in hetzelfde gebouw als acht jaar geleden, namelijk het Instituut voor Aardwetenschappen. En wat voor onvergetelijke Week was het! Ook de legendarische Bauhouse Maximum heeft terug zijn intrede gedaan, maar dit keer in de fantastische De Hoorn met niemand minder dan Kutmah en Lefto.

Het enige wat mij nog rest te doen als trotse voorzitter is enerzijds een dikke bedankt te zeggen aan het hele Existenzteam '13-14. Jullie hebben dit mogelijk gemaakt en jullie zijn fantastisch!

Anderzijds wens ik succes aan het nieuwe team van het twintigste Existenzjaar. We zijn benieuwd en kijken er enorm naar uit om van al jullie activiteiten te genieten!

Simona Nikova

1415

Eindelijk, eindelijk, eindelijk, Existenz! Al enkele jaren lang keken we met z'n allen uit naar ons eigen Existenzjaar. Duplex en Triplex boden al een mooie voorbereiding, maar nu kon het echte werk beginnen.

We beleven deze keer een uniek Existenzjaar. Twintig jaar geleden begon het allemaal. Enkele studenten gingen samenzitten met één doel voor ogen: hun creativiteit de vrije loop laten. Existenz heeft sindsdien een hele evolutie doorgemaakt. De cafés, Bauhouse-feestjes en de Week zijn gevestigde waarden geworden en vrij recent kwam daar ook de Unité bij. Nu is het aan ons om deze traditie voort te zetten en er een onvergetelijke twintigste verjaardag van te maken. Naast het vernieuwen van de gevestigde waarden, proberen we een aantal nieuwe activiteiten te organiseren, waarbij we onze eigen inbreng de vrije loop kunnen laten. We willen iedereen tonen waartoe Existenz in staat is en het potentieel tonen van een stad als Leuven.

Ik ben ervan overtuigd dat we met dit jaar grootse dingen kunnen doen en ben blij dat ik dit team kan leiden als voorzitter van het twintigste Existenzjaar. Samen met Bruno Stevens, vice-voorzitter, Brecht Van de Velde, beheerder, en iedereen van het vierde jaar gaan we ons enorm hard inzetten om er een onvergetelijke ervaring van te maken!

Ik zou graag nog iedereen willen bedanken die zich de laatste negentien jaar heeft ingezet voor Existenz, en in het bijzonder de groep van vorig academiejaar. Zonder jullie zouden we niet staan waar we nu staan. Jullie hebben de verwachtingen bij iedereen nog maar eens verhoogd. We gaan er alles aan doen om die verder in te lossen!

Wij zijn klaar voor, kijk al maar uit naar alles dat nog komen zal!

Laurens Vanden Eynde

VLAAMS BOUWMEESTER

Andreas Vansacker

We schrijven 22 juli 2014, de Vlaamse regering heeft net het regeerakkoord afgerond. Tussen alle mooie beloftes en toekomstplannen door valt ook een passage over de Vlaams Bouwmeester op:

“Na het aflopen van het mandaat van de huidige Vlaams Bouwmeester, richten we een Bouwmeestercollege met een adviserende rol op bij het departement Ruimtelijke Ordening. Het bestaat uit een vijftal parttime expert-architecten met een tijdelijk mandaat en (gedeeltelijk) mee gekozen door het architecturale middenveld.”

Met deze twee zinnen kwam een abrupt einde aan de tot dan toe veelbelovende loopbaan van de Vlaams Bouwmeester, en stond de architecturale wereld in Vlaanderen op zijn kop. Maar wie of wat is dat nu juist, die Vlaams Bouwmeester, en waar komt alle heisa vandaan? Dit artikel probeert u wegwijs te maken in het verhaal van de Bouwmeester, en zijn onontbeerlijke rol in de ontwikkeling van de Vlaamse architectuur.

VLAANDEREN HET KNEUSJE

In tegenstelling tot vandaag de dag was Vlaanderen lang niet altijd toonaangevend op vlak van architectuur. Door de geschiedenis heen besteedden de overheid en andere opdrachtgevers van publieke gebouwen, zoals de Kerk, veel aandacht aan de verschijning van deze gebouwen. De weerspiegeling van de visie van een overheid kwam terug in de architectuur. Vooral in de jaren 1990 kreeg de Vlaamse overheid echter te maken met harde kritiek vanuit de architectuurwereld. Lang werd er geen aandacht besteed aan de architecturale kwaliteit van de openbare gebouwen, en bij uitbreiding de openbare ruimte. Bouwopdrachten werden uit handen gegeven aan bouwpromotors en die denken jammer genoeg vooral aan geld. Betonblok na betonblok werd neergezet en buiten het feit dat alle werknemers wel hun nodige vierkante meters toebedeeld kregen, viel er verder niets noemenswaardig over te vertellen. Opdrachten werden dan ook uitgedeeld aan de ontwerpers met de belangrijkste vriendjes, eerder dan aan zij die effectief het beste gebouw zouden maken.

Een van de eersten die met het idee voor een bouwmeester op de proppen kwam, was Eric Antonis, in die tijd schepen van Cultuur te Antwerpen. Hij organiseerde een congres over kwaliteit en stedelijkheid. De hierop aanwezige architecten stelden dat de huidige regering tekortschoot en kwamen met de suggestie om een stadsbouwmeester voor Antwerpen voor te stellen. Wivina Demeester, toen bevoegd minister en nu voorzitter van het VAI, had wel oren naar dit idee en stelde in 1999 de eerste Vlaams Bouwmeester aan, b0b Van Reeth.

Academie MWD Dilbeek, © Miguel de Guzmán

De opdracht van de bouwmeester luidde als volgt:

“Vanuit een lange termijnvisie, in goed overleg met de verschillende administraties en met de extern betrokken partijen, bijdragen tot beleidsvoorbereiding en de beleidsuitvoering van het architecturaal beleid van de Vlaamse Gemeenschap, teneinde een architecturaal kwalitatieve leefomgeving (gebouwen, infrastructuur, landschapsingrepen, ...) in Vlaanderen te helpen creëren.”

Eindelijk had Vlaanderen dus ook een onafhankelijke bouwmeester, iets wat in Nederland al sinds 1806 bestaat.

EEN BOUWMEESTER BOUWT NIET...

Als eerste bouwmeester hield b0b Van Reeth zich vooral bezig met het benadrukken van de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever, en niet met zelf te bouwen. Je

moet beseffen dat wanneer bijvoorbeeld het OCMW een nieuw hoofdgebouw wil neerzetten, men daar nauwelijks meer vanaf weet dan onze gemiddelde eerstejaarsstudent. Vaak schrijft de bouwheer enkel de regeltjes op waar het ontwerp aan moet voldoen, zonder rekening te houden met duurzaamheid of architecturaal karakter, wat leidt tot klassieke glazen dozen met airconditioning en marmeren tegels, zonder ook maar een raam dat open kan, laat staan een spatje originaliteit. Dankzij de begeleiding van de Bouwmeester leerden departementen en lokale besturen gaandeweg hoe ze hun globale en maatschappelijke visie op een project konden vertalen tot een ontwerpopdracht.

Lang werd er geen aandacht besteed aan de architecturale kwaliteit van de openbare gebouwen, en bij uitbreiding de openbare ruimte.

Om dit proces transparanter en kwalitatiever te maken, stampte Van Reeth de Open Oproep uit de grond: een procedure waarvoor architectenbureaus hun portfolio kunnen inzenden. Uit al deze inzendingen worden drie tot zeven kandidaat-ontwerpers geselecteerd door de Bouwmeester. Deze werken dan een ontwerp uit dat uiteindelijk anoniem beoordeeld wordt door de bouwheer, en niet de Bouwmeester. Belangrijk is dus dat de uiteindelijke beslissing nog steeds bij de bouwheer zelf ligt! Dankzij de Open Oproep verschoof het zwaartepunt van 'het economisch meest voordelige ontwerp' naar dat van het maatschappelijk meest voordelige project en was het niet langer de beste vriend van de bouwheer of de schoonzoon van de promotor die de taak kreeg om een publiek gebouw te ontwerpen, maar tal van getalenteerde architecten uit binnen- en buitenland.

Na al dit (en nog veel meer) pionierswerk van de eerste Bouwmeester, werd de ambt in 2005 doorgegeven aan Marcel Smets. Smets intensifieerde de procedure van de Open Oproep, en trok de lijn ook door naar infrastructuurwerken en landschaps- en stadsontwerp. Hij probeerde de infrastructuur te gebruiken als katalysator voor een betere, kwaliteitsvolle publieke ruimte. Dat alles

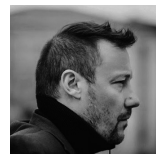
3 VLAAMS BOUWMEESTERS

b0b Van Reeth is een van Vlaanderens bekendste architecten. In 1972 richtte hij samen met Marcel Smets Krokus op. Deze werkgroep hield zich bezig met het restaureren van de oude stadskern te Mechelen. Ook in 1972 stichtte hij het architectuurbureau awg (architectenwerkgroep).

Marcel Smets is een Vlaams architect en stedenbouwkundige. Hij doceerde aan de KUL met een proefschrift over de geschiedenis van de Belgische volkswoningbouw en stichtte samen met b0b Van Reeth de werkgroep Krokus.

Peter Swinnen is een Vlaams architect. Hij studeerde af aan het Sint-Lucas Instituut te Brussel en aan de AA in Londen. Samen met Freek Persyn en Johan Anrys richtte hij het architectuurbureau 51N4E op. Daarnaast was hij nog enkele jaren actief als hoofdredacteur architectuur voor De Tijd.

om de rol en het instituut van de Vlaams Bouwmeester overeind te houden. Ook probeerde hij de invloedssfeer te vergroten naar de wereld van de projectontwikkeling, geen voor de hand liggende stap. Verder publiceerde hij nog tal van voorbeeldprojecten.

jeugdherberg Pulcinella Antwerpen

Zijn meest bekende ingreep is zonder twijfel die van de ‘Scholen voor Morgen’, een inhaalbeweging van de Vlaamse regering die ervoor moet zorgen dat de 21^e eeuw ook in de onderwijsvoorzieningen zijn intrede doet.

Als derde, en voorlopig ook laatste, Bouwmeester kwam Peter Swinnen aan de beurt. Doordat zijn voorgangers reeds een decennium lang een ruim draagvlak hadden geconstrueerd door allerhande overheden, administraties en ontwerpers mee te nemen in hun zoektocht naar kwaliteit en maatschappelijke visie, kreeg de ambt opeens een heel andere context. Ondertussen was er genoeg krediet opgebouwd om mee het beleid van de overheid

te sturen en verscheidene andere pistes te introduceren.

Peter Swinnen richtte zich vooral op het ontwikkelen van nieuwe instrumenten. Zo begon hij met de zogenaamde ‘Pilotprojecten’ als (ver)lichtend voorbeeld voor de zorg-, huisvestings-, landbouw- en herontwikkelingssector. Deze projecten spelen in op een volgebouwd Vlaanderen, en lanceren alternatieve opties, zoals co-housing. Ook startte hij met het ‘BWMSTR Label’, dat wordt uitgereikt aan vernieuwende onderzoeksvragen, intensifieerde hij het kunstopdrachtenbeleid en werkte hij samen met Ruimte Vlaanderen een cel uit die aan ontwerpend onderzoek doet, genaamd Labo Ruimte.

...MAAR VERWEZENLIJKT WEL

Dat de Bouwmeester het Vlaams architectuurlandschap grondig beïnvloed en hertekend heeft moge duidelijk wezen. Sinds zijn aantreden was hij vijftien jaar lang voorvechter voor een duurzaam architectuurbeleid. Of hij nu b0b Van Reeth, Marcel Smets of Peter Swinnen heette, steeds weer werd er voluit voor kwaliteit gekozen, met specifieke aandacht voor het maatschappelijk karakter. Met het invoeren van de Open Oproep werden niet minder dan 550 ontwerpen gemaakt, waarvan er 200 reeds gerealiseerd werden, en nog vele andere in de steigers staan. Binnenkort kunnen deze gratis geraadpleegd worden in het online archief van de Bouwmeester.

Dankzij de Open Oproep verschoof het zwaartepunt van ‘het economisch meest voordelige ontwerp’ naar dat van het maatschappelijk meest voordelige project.

Enkele van de meest bekende projecten zijn de Dossin Kazerne te Mechelen (awg-b0b Van Reeth), de academie MWD te Dilbeek (Carlos Arroyo), en natuurlijk ook jeugdherberg Pulcinella (Vincent Van Duysen Architects) en het Theaterplein (Studio Associato Secchi-Vigano) te Antwerpen.

VAN MEESTER TOT COLLEGE?

Maar aan de ambt van de Bouwmeester zoals we die de voorbije vijftien jaar gekend hebben, komt dus een einde. Na het aflopen van de huidige ambtstermijn wordt het Team Bouwmeester herleid tot een deeltijds college van experts. Ook worden de diensten ingekanteld in de administratie Ruimtelijke Ordening. Dat voornemen maakte vele reacties los, uit alle geledingen van de samenleving. Want als er iets duidelijk is geworden de voorbije maanden, is het wel dat iedereen een mening heeft over de Bouwmeester.

Zo reageerde men uit de hoek van de politiek en de academische wereld verontwaardigd op het nieuws. Opiniestukken vlogen in het rond, het ene al genuanceerder dan het andere.

De academici pleiten eensgezind voor een doorstart van de Bouwmeester, en lanceerden zelfs een enquête die dit mogelijk moet maken.

In de politieke kringen zijn de meningen echter verdeeld. De oppositie is tegen de beslissing, en ook regeringspartner Open Vld gaf kritiek. Dit sterkt natuurlijk het gevoel dat bij veel mensen leeft, namelijk dat de beslissing een persoonlijke afrekening was van de N-VA met de Bouwmeester. Na de afschaffing van de stadsbouwmeester in Antwerpen trekken ze dit nu ook door op Vlaams niveau. Frappant is wel dat net diegene die het meeste zeggenschap heeft binnen die Vlaamse regering, minister-president Geert Bourgeois, zich in de ambitienota van de Bouwmeester “Zeven memo’s voor een verlichte bouwcultuur” net lyrisch uitlaat over het belang en de verwezenlijkingen van de Vlaams Bouwmeester.

Iets minder publiek, in de beroepskringen, klinken genuanceerdere stemmen. Maar ook hier kan men spreken over polarisatie. Vooral de term ‘experten gekozen door het architecturaal middenveld’ zorgt voor veel commotie. Want bestaat dit wel, het architecturaal middenveld? Bedoelt men hiermee de organisaties zoals het VAI, of neigt men eerder naar de beroepsverenigingen? Met deze laatste groep moet echter voorzichtig omgesprongen worden, aangezien het aanduiden van de opdrachten dan binnen het milieu zelf zou gebeuren en de deur naar lobby op die manier wagenwijd open staat.

Voor de term ‘experten gekozen door het architecturaal middenveld’ zorgt voor veel commotie. Want bestaat dit wel, het architecturaal middenveld?

Ook in de vastgoedsector houden ze er uiteraard hun mening op na. Zo ziet Olivier Carrete van de Beroepsvereniging voor Vastgoedontwikkelaars hun mensen wel zetelen in het college. Projectontwikkelaar Matexi vindt dan weer dat er meer aandacht moet zijn voor omgeving en duurzaamheid. Vreemd toch, dat net diegenen die uit zijn op de meeste winst, die nauwelijks een maatschappelijke of stedenbouwkundige reflex aan de dag leggen, mee zouden beslissen wat er met geld van de belastingbetaler gebouwd wordt?

Ook bij de architecten zelf klonk af en toe al kritiek op de Bouwmeester. Zo zou hij in een ivoren toren leven, en zouden de pre-selecties niet transparant genoeg verlopen en steeds dezelfde architecten bevoordelen. Wat wel belangrijk is om te onthouden is dat de Bouwmeester met architecten werkt, en niet voor architecten. Hij is niet verantwoordelijk voor hun tewerkstelling, zoals Peter Swinnen zelf meegeeft in De Standaard.

Dat de ambt voortdurend moet evolueren om relevant te blijven, is zeker. Daarom is een expertencollege nog niet zo’n gek idee. Ook het inkantelen van de ambt in Ruimtelijke Ordening is op zich geen vreemde reflex. De

Vlaamse Regering wil de verkokering tegengaan en heeft daarom een orgaan nodig dat een rechte lijn uitzet en dwars door de verschillende administraties heen snijdt. Verder wil de overheid de komende jaren meer inzetten op publiek-private samenwerkingen en ook wordt ecologie belangrijker dan ooit. Dat zijn zaken waarvoor inderdaad extern overleg nodig is, maar wat nooit in gedrang mag komen is de onafhankelijkheid van de Bouwmeester. Het is ook belangrijk om ervoor te zorgen dat hij niet verdrinkt in de regeltjes en beslomeringen die zo welig tieren in het land der Vlaamse administraties.

Theaterplein Antwerpen

Hierdoor lijkt het aangewezen om toch een Bouwmeester te behouden, die de eindverantwoordelijkheid op zich neemt, omringd door zijn team én een expertencollege. Ook al omdat de gegronde vrees bestaat dat een college wel eens collegiaal zou kunnen beslissen, waardoor de architectuur dreigt weg te zakken in de grijze middelmaat van het tijdperk van voor het Bouwmeesterschap...

Als de regering Bourgeois écht begaan is met een sterk Vlaanderen, dan gaat ze niet licht over deze beslissing. Want zoals de huidige Bouwmeester zelf stelt: niets is zo typerend voor een overheid als haar gebouwd patrimonium.

*ondertekenen van de petitie kan op
doorstartvlaamsbouwmeester.weebly.com*

bronnen: “7 memo’s voor een verlichte bouwcultuur. Uitgegeven door de Vlaams Bouwmeester”, “Open Oproep. Handleiding voor de publieke bouwheer. Uitgegeven door de Vlaams Bouwmeester”, “Een Bouwmeester bouwt niet. Uitgegeven door de Vlaams Bouwmeester”, opinies op Architectura.be / standaard.be

HET DISPENSARIUM

Dorien Fierens & Katrien Valcke

Tuberculose is een ziekte die teert op armoede en slechte levensomstandigheden. Aan het begin van de twintigste eeuw was de sociaaleconomische situatie in ons land te vergelijken met sommige huidige ontwikkelingslanden. De twee wereldoorlogen deden hier nog eens een schepje bovenop: helse tuberculose-epidemieën braken uit en deze ziekte werd een van de belangrijkste doodsoorzaken bij jongeren. Over heel ons land bouwden de voormalige organisaties van de VRGT, de Vlaamse Vereniging voor Respiratoire Gezondheidszorg en Tuberculosebestrijding, een netwerk van ziektepreventie en -bestrijding uit. Het is in deze context dat vlak voor de Tweede Wereldoorlog ook het Leuvense dispensarium uit de grond schoot.

Ten tijde van het ontstaan van de dispensaria was de behandeling nog erg primitief en bestond deze vooral uit rust en kuren in sanatoria met ‘gezonde lucht’.

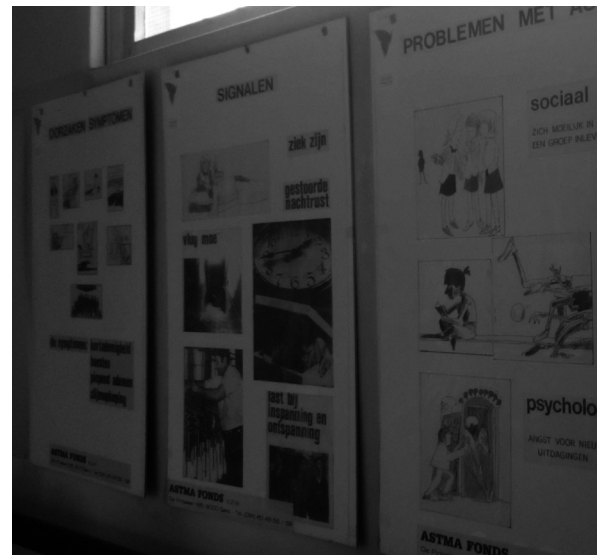
De voornaamste functie van de verschillende dispensaria was mogelijke tuberculosepatiënten te detecteren. Een vroegtijdige vaststelling droeg bij aan het voorkomen van verdere verspreiding van de ziekte, aangezien een patiënt na een aantal weken behandeling niet meer besmettelijk is. Vervolgens moest de ziekte bestreden worden. Tegenwoordig valt tuberculose vrij goed te genezen, maar dat was lang niet altijd zo. Ten tijde van het ontstaan van de dispensaria was de behandeling nog erg primitief en bestond deze vooral uit rust en kuren in sanatoria met ‘gezonde lucht’. Doorheen de 20e eeuw ontwikkelde men verschillende antibiotica, die gedurende een lange periode toegediend dienden te worden om doeltreffend te zijn. Vroeger duurde zo’n behandeling minstens anderhalf jaar, tegenwoordig is dit gereduceerd tot zes maanden.

Vandaag de dag lijkt tuberculose iets van een lang vervlogen tijd. De economische expansie en de algemene verbetering van de levenskwaliteit zorgden voor een spectaculaire verbetering van de volksgezondheid, inclusief het minder voorkomen van tuberculose. Vorig jaar bleek de besmetting in België nog slechts acht mensen op 100.000: de VRGT en zijn voormalige organisaties boekten dus een hele vooruitgang. Verschillende

dispensaria, waaronder dat van Leuven, sloten dan ook hun deuren.

Op verscheidene plaatsen in de wereld heeft men echter deze periode van welvaart niet meegemaakt en laat de gezondheidszorg dan ook nog veel te wensen over. Daarom is het van uiterst belang waakzaam te blijven. De kans bestaat altijd dat bijvoorbeeld immigranten de ziekte terug met zich zouden meebrengen. Er blijven dus nog steeds enkele tuberculoseantennes in België bestaan. Het is hun taak om binnenkomende ziektegevallen tijdig te detecteren en correct te behandelen, zodat een nieuwe epidemie vermeden kan worden.

Bovendien hebben zich door de jaren heen ook een aantal resistente vormen van tuberculose ontwikkeld. Wanneer patiënten hun medicatie niet lang genoeg innemen, worden de bacillen resistent aan de antibiotica. Dit draait de klok honderd jaar terug; de eerste vormen van tuberculose waren toen ook niet behandelbaar.

Toen tuberculose niet langer een actueel probleem vormde, deed een volgende functie zijn intrede in het voormalige dispensarium: het gebouw werd omgevormd tot een bloedtransfusiecentrum van het Rode Kruis. Ook dat is na verloop van tijd verhuisd naar een nieuwe locatie, waardoor het gebouw sinds 2011 volledig leeg staat.

Desondanks kunnen we nog steeds de originele functie van het dispensarium aflezen. Bij het binnenkomen flankeert een groot, Grieks kruis de ingang. Oorspronkelijk was dit het symbool van de middeleeuwse kruisvaarders. Later hebben artsen dit kruis symbolisch overgenomen voor hun “kruistocht tegen tuberculose”.

Eén lange gang van het begin tot het einde van het gebouw verbindt de kleine, donkere omkleedruimtes die toegang gaven tot de eigenlijke onderzoekslaboratoria, waar de patiënten onderzocht werden.

Ook de aanvankelijke indeling van het dispensarium vinden we nog terug op de eerste verdieping: één lange gang van het begin tot het einde van het gebouw verbindt de kleine, donkere omkleedruimtes die toegang gaven tot

de eigenlijke onderzoekslaboratoria, waar de patiënten onderzocht werden. Een houten zitbank was de enige vorm van wachtkamer die men had. Ter decoratie hangen er nog steeds de oude informatieve borden en krantenknipsels over verschillende longziektes, hun symptomen en behandelingen.

Bij de intrede van het Rode Kruis vonden enkele verbouwingen plaats op het gelijkvloers, waardoor de typische structuur daar doorbroken werd: de kleine omkleedruimtes verdwenen en werden samengevoegd met de onderzoekslaboratoria.

Tot op heden zijn mogelijke toekomstplannen voor het Leuvens dispensarium onbekend. Wellicht zal men het gebouw een nieuwe sociale functie toekennen of zal het verkocht worden aan een projectontwikkelaar. Met “Café TBC” van Existenz blazen we het oude dispensarium nog een laatste keer nieuw leven in en vestigen we de aandacht op de geschiedenis van dit bijzondere gebouw.

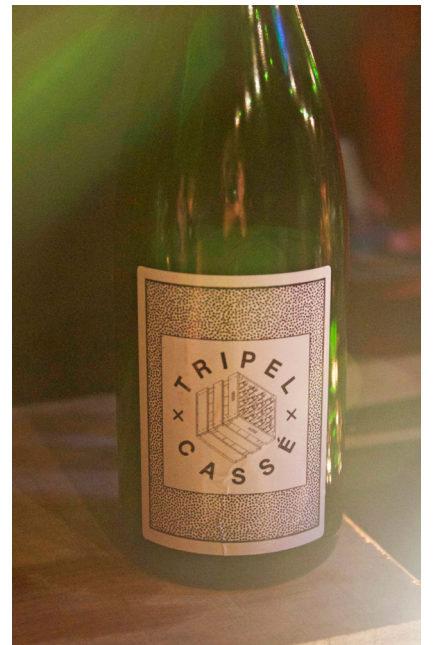

CAFÉ IN 'T PARK 30.9.2014

Naar goede traditie wordt het Existenzjaar ingezet op het eerste café, en deze editie was op zijn minst een succes te noemen. Onder het motto “lekker eten, lekker drinken, lekker dansen” ontvingen we maar liefst 800 bekende en nieuwe gezichten onder “ons” bladerdek in het Arenbergpark. Aanstormend muzikaal talent van dienst waren Seiren en Sea Peoples, waarna velen nog even de dansbenen kwamen oefenen aan ons geel caravannetje aka dj booth. Wellicht zaten het mooie nazomerweer én ons Existenzbier “Tripel Cassé” daar voor iets tussen.

BRUSSEL IS EEN ANDERE PLANEET

Lieven De Cauter, cultuurfilosoof, activist & trotse inwoner van Brussel

Brussel staat bij architectuurstudenten niet op de kaart. En de architectuur van die stad dus ook niet. Zelfs niet zijn cultuurinstellingen: vaak architectuurmonumenten natuurlijk, denk aan Bozar (par Horta lui-même), KVS, Kaaitheter en natuurlijk ook de door de beroemde B-architecten verbouwde Beursschouwburg. Nee. Brussel is een andere planeet.

Het is natuurlijk begrijpelijk. Vlamingen krijgen het met de moedermelk ingelepeld: dat Brussel vies, vuil, lelijk en gevaarlijk is. Of ze worden minstens groot in een wereld waarin Brussel een witte vlek is op de kaart (zoals op Vlaamse ruimtelijke plannen), een doorreisstation, of hooguit pendelstation waar men zich haast naar werkplek (of school) en terug. Om bij te wenen. Arm Vlaanderen keert zich nog altijd af van zijn hoofdstad, de enige metropolitane plek van ons land (een kleine metropool maar toch een metropool).

Pas op het gaathier niet alleen over de architectuurstudenten van Leuven. De studenten van Sint-Lucas Brussel gaan op kot in... Leuven, of blijven in Gent, of ten lande. Maar in Leuven op kot gaan als je in Brussel studeert - als architectuurstudent! - dat kan volgens mij niet anders worden gezien dan als een syndroom, ja een soort van pathologie: een abnormale vorm van onverschilligheid. Apathie, nee, antipathie.

Ook studenten van Sint-Lucas kenden de Beursschouwburg niet toen ik een druk bijgewoonde openbare les gaf op de trappen van de (echte) beurs. (terwijl de Beursschouwburg toch verbouwd werd door beroemde architecten). Vijfdejaarsstudenten alsteblijf. Maar nee: het ligt in Brussel, dus bestaat het niet. Ook niet na vijf jaar. Stel een Frans jongmens studeert vijf jaar in Parijs maar is er nooit in een theater of museum geweest. Dat is toch gewoon ondenkbaar.

Noemen we dit syndroom dan maar het OVB-syndroom: Onverschillig voor Brussel. Het is een syndroom dat bij alle Vlaamse studenten kan worden vastgesteld. Bij de mediaschool RITS is het niet anders. Als het even kan wonen ze elders. Na vier jaar kennen de studenten nog niets van Brussel. Niets. Een gemiste

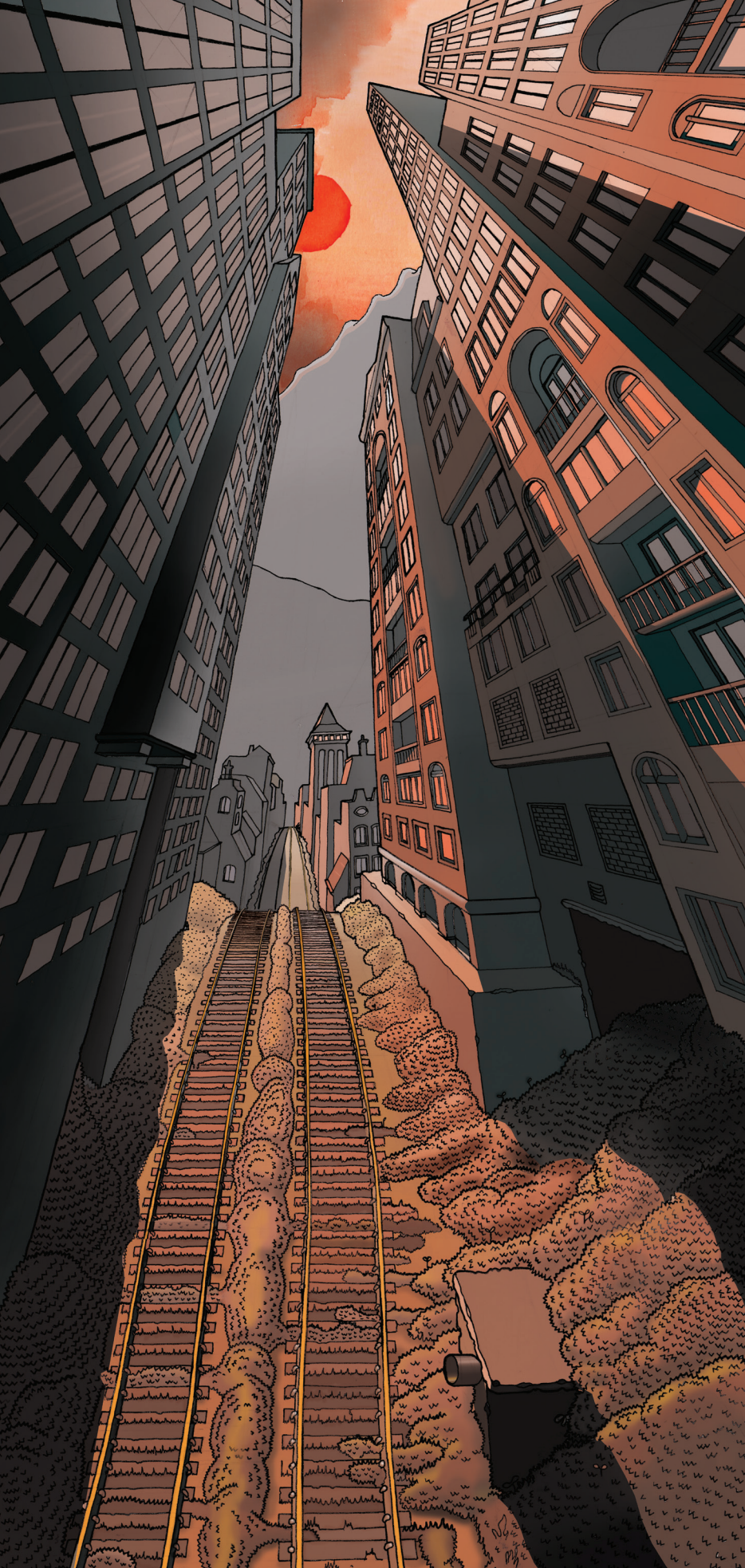
kans om Verkavelingsvlaanderen te ontgroeien. In het RITS willen we daar nu structureel iets aan doen door een soort 'inburgeringsweek', een 'Brussels (taal) bad', voor eerstejaars te organiseren bij de opening van het academiejaar. Misschien moet men dat voor de architectuurstudenten van Leuven en Gent, en zeker ook die van Brussel, toch ook eens overwegen. Want onverschillig zijn voor een wereldstad, dat kan men beschouwen als een soort van onbewuste sociologische (maar ook een beetje politieke) keuze, maar ook niet geïnteresseerd zijn als architectuurstudent in de architectuur van de stad, is toch echt een vorm van 'cultural deprivation', culturele (zelf)achterstelling, zeg maar een vorm van culturele kansarmoede. Of niet soms?

Vlamingen krijgen het met de moedermelk ingelepeld: dat Brussel vies, vuil, lelijk en gevaarlijk is.

Doe er iets aan! Dat is ook een oproep aan docenten en aan De Faculteit en Het Departement Architectuur van de KU Leuven en al zijn campussen. Voor die van Brussel lijkt het me echt urgent. Dit is te schrijnend. Of zou het zijn dat ook veel docenten als Verkavelings-Vlamingen naar Brussel kijken? Zou dat kunnen? Het zou in elk geval een en ander mee kunnen verklaren...

Maar, maar, nu weet ik het: *Brussel is een andere planeet!* Natuurlijk. Wel, kom eens op bezoek. Het is een ruimte-uitstap waard (Richard Branson werkt eraan). Gewoon doen. Het enige wat je kan verliezen zijn je vooroordelen. Stoot ze van je af. Kom naar Brussel! Maak er een *city-trip* van eerst. Heb ik ook moeten doen: romantisch hotelletje, je met je lief steendood lopen, onvergetelijk restaurantje, je kent dat, het was precies Parijs. Ik was zeker al 25. Ja: ik had het syndroom ook! Ben dus ervaringsdeskundige in het OVB-syndroom. Doe nou die city-trip naar Brussel, en dan kom je er, zoals ik, misschien wel wonen (ben zelf van de kanten van *Roeselare* – dus het kan). Broekzele. De enige metropolitane plek van dit kleine landje! Komt dat zien. Komt dat zien. Voor architectuurstudenten is dat toch een must? Zeg nu zelf.

RUBEN ALEXANDER

rubenalexander.nl
facebook.com/rubenalexander

Ruben Alexander is een grafisch vormgever, geboren in Nederland als kind van een Engelse vader en een Belgische moeder. Al van jongs af aan voelde hij zich sterk aangetrokken tot het Belgische architecturale landschap. Daarom vestigde hij zich in 2009 in Luik. In zijn werken streeft Alexander naar het creëren van fictieve werelden, waarbij hij zijn inspiratie haalt uit de reële wereld. Hierbij spreekt de donkere kant van stedelijkheid hem vaak aan. Zware industrie en verlaten of vernielde landschappen zijn veelvoorkomende elementen in zijn werk. Door deze elementen te combineren met sterke contrasten, creëert hij een duistere, mysterieuze sfeer.

Tijdens de maand oktober was Ruben Alexanders werk te bezichtigen op een tentoonstelling in de PXL MAD-faculty in Hasselt. Zijn volledige collectie is te bekijken op de website rubenalexander.nl, alsook vele foto's van sterke architecturale beelden die hem hebben geïnspireerd.

A ROMANIAN GIRL IN LEUVEN

Anca Muresan

As each story you may have read or heard, mine has its ups and downs, even if it spans only over a period of roughly two months. Taking off to a new place for a semester felt good. Exciting, fabulous, gorgeous in an “I’m going to grow so much both as a person and as an aspiring architect” way. The first thing I did after arriving here? Well, enjoying my solitude. It’s not the classical fairytale of a girl getting wild in a new city, just a girl that felt the need to breathe the air of independence. After renting a bike (I think I would have felt out of place without one), every single thing that I had to take care of – like paying the rent, or going grocery shopping – felt like a small adventure. Because I was carrying the map all over, stopping people to get me on the right track or meeting other foreign students acting equally disoriented. One of the most interesting things from a multicultural point of view that happened to me in that period was being told I have a Russian accent.

Romania is a land of possibilities. It can be beautiful, it can bring you down, it can give you reasons to smile or reasons of anger, but it is my home.

But let me tell you a little bit about myself. My name is Anca (which, by the way, I learnt in my first two weeks here that it can have a range of different meanings – from *frog’s legs* in Spanish, to *duck* in Swedish or *Phoenix bird* in Turkish. You can already guess which one is my favorite) and I come from the lovely country of Romania (not Russia!), “the biggest secret of Europe” that I am now sharing with you. Romania is a land of possibilities. It can be beautiful, it can bring you down, it can give you reasons to smile or reasons of anger, but it is my home, especially the city where I study, Cluj-Napoca, an amazing one with nice people, good atmosphere and lovely coffee shops. Think of Leuven, but with bigger centre, population and cheaper everything. A tip for whoever wants to visit Cluj? May is the best time of the year to do it!

Getting back to my Erasmus exchange experience, it was all well and nice the first few weeks, but after I started going to the University to courses and studios, it felt

strange. All my excitement about getting to know other things from a different perspective? Still there, but in an unsettled kind of way, like I haven’t actually started school yet. I felt like a tourist, watching everything like a theatre play, from my safe place in the auditorium. But then, something natural happened. I went to Luxembourg in a trip for the weekend and when I came back, I felt at ease here. It was like the play became interactive and I was finally playing the main part in my Erasmus story. And so I did! And it’s first class entertainment. Travelling to Rotterdam, giggling with my Belgian hallmates, riding the bike for 40 km (I’m actually pretty proud about this one), voting for the president of Romania in Brussels, going to my first Halloween party ever dressed like I was from the 1920’s (I wonder who got that right), getting into the universal language and rhythm of music, with its universal misinterpretation of the DJ that changed the song immediately after I started to enjoy it. I think that really made me feel like home.

I could go on and on about these little things that constantly challenged me to become more open-minded and to get into introspective moods about who I am and what I want, but I think I’ll sum it up with your favorite subject. As a non-beer lover or a beer non-lover, I’m not sure which one is correct, it was interesting to get people’s reactions: “Really? Then why did you come to Belgium? You have to at least try it...” And I did! A trappist! Great beer, recommended to me by my buddy, from the orientation days programme, the one that made my days easier and my transition smoother.

I felt like a tourist, watching everything like a theatre play, from my safe place in the auditorium.

For the finale, I left the best part – the pictures. Because most of you will only look at the photos, I leave you with a face to face encounter: the most beautiful place in Leuven vs. the most beautiful place in Cluj (arguably and ever changing, but still...) As an architecture student, I have to finish my story with pictures of buildings, right?

Arenberg Castle, Leuven

Casino Centrul de Cultura Urbana, Cluj-Napoca

BAUHOUSE I 23.10.2014

Ter ere van onze eerste Bauhouse toerden we de vroegere O'Cool om tot een waar dansparadijs, waar Sophie - ergens onderweg tussen LA en Londen - samen met Raoul Lambert en onze huisdj's bmom en FiTS het beste van zichzelf gaven. Zoals altijd een combinatie van heerlijke beats en lekkere cocktails. Bedankt om zo massaal aanwezig te zijn!

EEN MENTAAL MONUMENT

Sophie Van Hulle, foto's © DUS Architecten

Het Amsterdamse bureau Dus Architecten, ondertussen al tien jaar actief in Nederland en omstreken, werkt graag op de schaal van de “alledaagse mens”. Met hun ontwerpen proberen ze plekken te creëren waar iedereen zich thuis kan voelen in de omgeving. Het samenkomen van mensen staat dan ook centraal in veel van hun projecten.

“Gecekondu” is een Turks begrip en betekent zoiets als: een huis dat je snel in elkaar zet zonder enige vorm van toelating. Volgens deze oude wet in Turkije krijgt, wie zijn huis in één nacht kan bouwen, automatisch de eigendomsrechten op de grond. Het chaotische stedelijk weefsel van bijvoorbeeld Istanbul is voor zo'n zeventig procent op deze regel gebaseerd.

Door zelf een tijdelijk “Gecekondu Zomerhotel” te bouwen (illegaal dus), zetten DUS Architecten de lege plekken in de Nederlandse steden op kaart en nodigen ze mensen uit om deze werkelijk te gebruiken, als informele

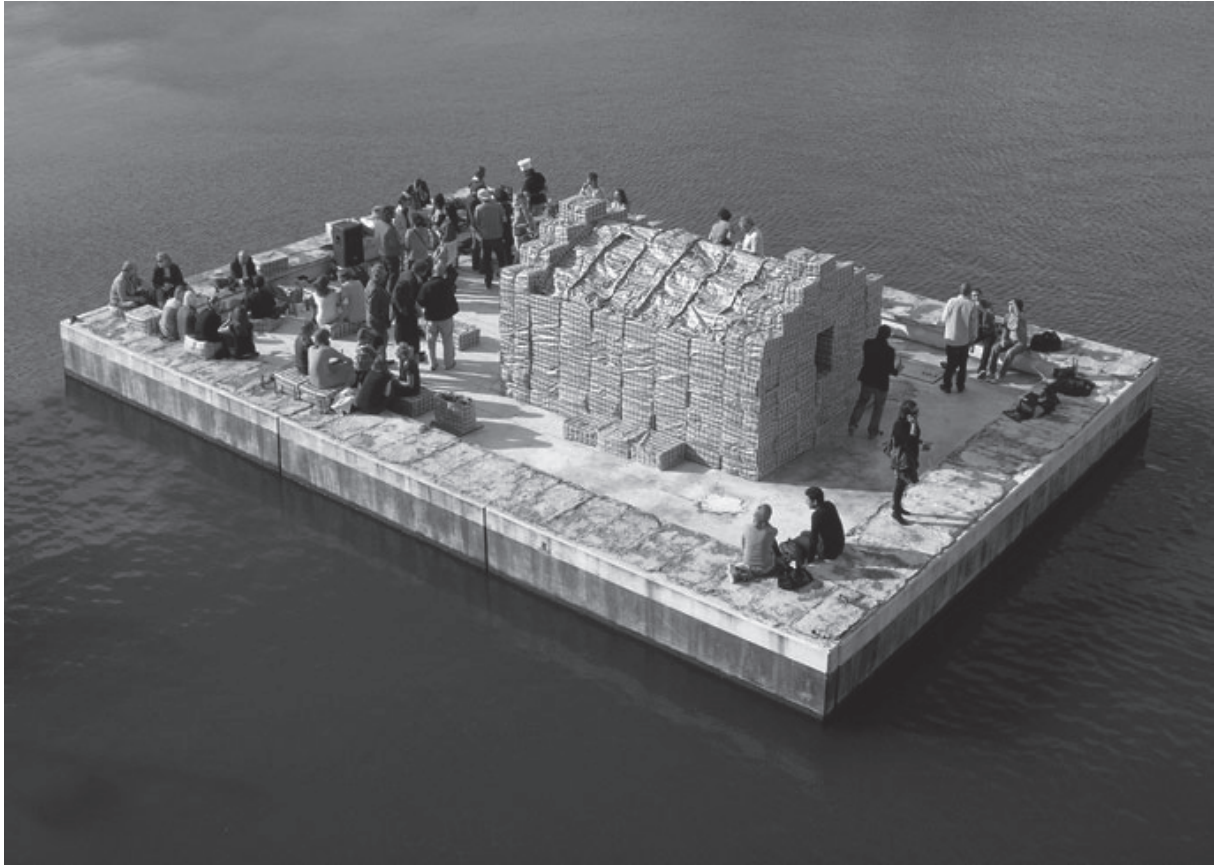
publieke ruimtes.

Het hotel werd opgebouwd met zogenaamde “China-zakken” gevuld met zand. Op deze manier was hun bouwwerk zelfs voor het overgrote deel slechts een stapeling van materiaal dat al op de site aanwezig was. Deze stapeling kon ook naar believen gewijzigd worden.

Wie een nacht in het “hotel” wou verblijven, werd opgeroepen een vrijwillige bijdrage te leveren. Sommige mensen namen een barbecue mee, anderen organiseerden kinderfeestjes of maakten muziek. Op die manier begonnen deze voordien verlaten plaatsen terug op te leven, zelfs nadat het hotel al verplaatst was naar een andere locatie.

Het doel was geslaagd: mensen bleven op deze plekken samenkomen, ook nadat de fysieke architectuur verdwenen was. DUS Architecten maakten van Gecekondu dus met succes een “mentaal monument”.

EXISTENZ PRESENTS

24 HOURS DESIGN COMPETITION

FEBRUARI 2015 PRIZE MONEY OFFICIAL JURY MORE INFO COMING SOON

acco

MAAKT KENNIS MET U

sertius

Bedrijfszeker milieu- en veiligheidsadvies

- Remy-Toren, Vaartdijk 3 bus 202, 3018 Wijgmaal (Leuven). Tel (016) 31 70 80
- Deinsessesteenweg 114, 9031 Drongen (Gent). Tel (09) 321 77 80
- Centre d'Entreprise et d'Innovation, Chemin du Cyclotron 6, 1348 Louvain-La-Neuve. Tel (010) 39 00 80
- Website: www.sertius.be — E-mail: info@sertius.be

Gille
Van Burm
Vangeenberghe
& Partners

Juridisch advies — Bodemsanering — Audit — ISO 14001 — OVR-SWA VR — MER —
Milieucoördinator — Due Diligence — Ruimtelijke Ordening

NAZOMEREN

Met de winter voor de deur blikken we graag nog eens terug (of vooruit) op de zomer. Herexamens, reizen en vakantiejobs buiten beschouwing gelaten, presenteren wij twee slimme vakantiebestedingen die het nuttige aan het aangename koppelen tijdens de zo schaarse vrije tijd van de architectuurstudent. De vakantiestage is een goeie eerste stap om de theorie aan te vullen met de nodige praktijkkennis en -ervaring. Het mag geen wonder heten dat in vele landen praktijkstages verplicht worden opgenomen in de opleiding. Gelukkig kunnen masterstudenten ingenieur-architect aan de KU Leuven er ook twee keer drie credits voor krijgen. Voor wie meer zin heeft voor avontuur, bieden organisaties zoals Bouworde of C-re-aid heuse bouwkampen in ontwikkelingslanden aan, waarbij jongeren samen letterlijk aan een betere toekomst bouwen voor de lokale bevolking. Inspiratie voor beide lees je hieronder.

STAGE BIJ LAVA ARCHITECTEN

Brecht Vermeylen

“We hebben nu een dringende vergadering, maar hier zijn wat plannen en sneden. Het zou handig zijn als we daar straks een maquette van zouden hebben.” Dit was wat ik 's ochtends op mijn eerste stagedag te horen kreeg. Op dat moment realiseerde ik me dat de periode van plezier maken, feesten en nietsdoen niet langer aan de orde was. Ik was hier om te werken!

Later werd meteen duidelijk waarom die ochtend zo hectisch verliep. De deadline voor de bouwaanvraag van het project waar ze op dat moment mee bezig waren, kwam steeds dichterbij en een van de collega's was net op vakantie vertrokken. Ik werd meteen op het project gegooid en zou de komende twee weken de ontbrekende collega vervangen.

Het project, dat in de definitieve ontwerpfasen zat, bestond uit een feest- en sportzaal in combinatie met een kleuter- en lagere school gelegen in Sint-Agatha-Rode. Mijn voornaamste taak was het ontwerpen van de toegankelijkheidsplannen van de openbare buitenruimte.

Tijdens het ontwerpproces werkte ik samen met een collega die het project leidde en het contact met externe toegankelijkheidsadviseurs gebeurde dan ook via hem. Het leuke hieraan was dat ik als een volwaardige collega mocht meedraaien in het ontwerpproces en ondervond hoe het er echt aan toe gaat in een architectenbureau. Niet alleen de toegankelijkheidsplannen passeerden mijn bureau, maar ook rioleringsplannen, meetstaten en grondplannen waar ik hier en daar aanpassingen moest maken.

Naast het harde werken werd er ook plezier gemaakt! De vier vrijdagen die ik meemaakte eindigden elke keer met een klein 'feestje' tijdens de werkuren. Een glaasje cava, een gin-gini of lekkere hapjes en taart: aan lekkernijen geen gebrek. Deze informele momenten waren ideaal om wat stoom af te blazen en de band tussen de collega's te versterken. Een mooie afsluiter van de toch wel zware werkweek.

Een hoop nieuwe vrienden, connecties in de architectuurwereld en een ongelooflijke ervaring, dat is wat ik heb overgehouden aan mijn vier weken vakantiestage. Het grootste contrast tussen ontwerpen in dit bureau en ontwerpen in 'de tekenzaal' is de mate van abstractie. Bij het ontwerpen op school worden alle technische en administratieve elementen achterwege gelaten, in de praktijk zijn deze en andere aspecten zeker even belangrijk. Hierdoor is mijn beeld over de architectuurpraktijk sterk veranderd. Zo'n stage, zeker en vast een dikke aanrader!

ONTWIKKELINGSHULP IN TANZANIA

Maury Lintermans

Na een tweetal jaar achter mijn bureautje in Leuven was ik stilaan klaar voor een nieuw avontuur... Nu, enkele maanden later, vind je op de Kilimanjaro in Tanzania een huisje dat ik mee heb ontworpen en gebouwd. Hoe ben ik nu van achter mijn bureautje tot in Tanzania verzeild geraakt? Via een vriend ontdekte ik “Small business, big opportunity”, een project van C-re-Aid. Deze NGO, opgericht door Freya Candel, zelf architecte van opleiding, is actief in Tanzania. Door middel van lokale projecten tracht C-re-Aid de plaatselijke bevolking vooruit te helpen. Het doel is niet alleen om de mensen een nieuwe start te helpen nemen, maar ook om hen te motiveren om te blijven verder werken aan een betere toekomst. Alle projecten worden uitgevoerd door studenten architectuur, in samenwerking met de lokale bevolking. C-Re-Aid onderzoekt daarbij ook de invloed van dergelijke projecten op de lokale gemeenschap. Helpt het contact met deze enthousiaste vrijwilligers de mensen te motiveren? En worden de aangebrachte ideeën en methodes ook nog toegepast nadat de projecten zijn afgewerkt?

Voor ik het goed en wel besepte was ik al onderweg naar Tanzania om een huis/winkeltje te bouwen voor “Mama Mary”, een weduwe met vijf kinderen.

Deze projecten spraken mij enorm aan. Eind november diende ik dan ook mijn applicatie in, om zelf deel te kunnen uitmaken van een C-re-aid project. Voor ik het goed en wel besepte was ik al onderweg naar Tanzania om samen met Maurane Colson, studente architectuur aan Sint-Lukas in Brussel, een huis/winkeltje te bouwen voor “Mama Mary”, een weduwe met vijf kinderen. De maanden daarvoor hadden Maurane en ik door middel van beurzen en met behulp van familie en vrienden de nodige fondsen verzameld om het volledige project te bekostigen. We konden haast niet wachten om aan de slag te gaan, zes weken Tanzania... Here we come!

Een vijftiental kilometers buiten Moshi, een stad met bijna 200.000 inwoners, ligt Sango, een “Chagga” dorp aan de voet van de Kilimanjaro. Hier kregen wij de kans om Mama Mary een nieuwe start te geven met haar winkeltje. Het “winkeltje” bleek een door termieten geteisterde houten structuur te zijn, opgemetseld met aarde. Het dak lekte op verschillende plaatsen en er viel amper licht binnen in het huisje. Allesbehalve een gezonde levensomgeving voor Mama Mary.

We begonnen met afmetingen te nemen en bespraken met Mama Mary de belangrijkste noden voor haar nieuwe winkeltje. Onze bedoeling was niet alleen om een leefbaar huisje te bouwen, maar om een persoonlijk ontwerp te maken dat Mama Mary de motivatie gaf om van haar winkeltje een succes te maken. Daarom besteedden we veel aandacht aan de manier waarop het huisje was ingericht; een op de muur geschilderde haard, kroonkurken, aangestampt in de aarde en allerlei andere details. We wilden immers dat ze zich snel zou thuis voelen in haar nieuwe huisje. Tegelijkertijd was het ook onze missie om innovatieve, ‘out-of-the-box’ ideeën aan te brengen in Sango op het gebied van bouwmaterialen en -technieken.

Na de eerste kennismaking volgde een week van ontwerpen en ideeën uitwisselen. Het resultaat hiervan was een concreet concept: een huisje met twee afzonderlijke

ruimtes: een publiek winkelgedeelte en een private slaapruijnte. Eén structuur, twee ruimtes en een duidelijke scheiding om het onderscheid te maken tussen “werk” en “thuis”. Het antwoord: materialisatie. Stalen kaders, ingevuld met houten panelen voor het winkelgedeelte waardoor het zal opvallen tussen de andere winkeltjes. Hiernaast een volume uit massieve cementsteen om de privacy te waarborgen en een duidelijke scheiding te maken tussen winkel en leefruimte. Het winkeltje was opgebouwd uit een flexibele structuur van zes stalen kolommen in tegenstelling tot de massieve leefruimte.

Het was een vreemd gevoel om zo voor het huisje te staan dat we zelf gebouwd hadden. Nog maar net ons bachelordiploma behaald en al direct een ontwerp hebben staan in Tanzania...

Nu het concept vastlag, kon het uittekenen van details beginnen. Uiteraard moest het budget ook in de gaten

gehouden worden! We hadden dan nog vijf weken om het concept effectief te realiseren... Hoog tijd om te beginnen bouwen! Funderingen gieten, muren metsen, het dak leggen, de stalen constructie in orde krijgen, ... Vijf weken bouwen laat zich uiteraard niet samenvatten in één artikel. Gelukkig kregen Maurane en ik hierbij de nodige hulp van de plaatselijke bevolking. Tijdens deze vijf weken werden we geconfronteerd met allerlei problemen en tegenslagen en werd onze stressbestendigheid serieus op de proef gesteld. Geregeld liepen de frustraties hoog op: helpers die niet kwamen opdagen, materiaal dat maar niet geleverd werd, enzovoort!

We lieten ons echter niet ontmoedigen en bleven altijd doorwerken. Hoewel we elkaar in feite nog niet zo lang kenden, verliep de samenwerking met Maurane zeer vlot. Alle problemen die zich stelden, hebben we samen opgelost en we konden ook steeds op elkaar rekenen als het even niet meezat. Uiteindelijk slaagden we erin om de hele constructie op tijd af te krijgen. We konden het zelf nauwelijks geloven! Daar stond het dan, het nieuwe winkeltje, tot voor kort niet meer dan een resem ideeën,

schetsen en plannen. Het was een vreemd gevoel om zo voor het huisje te staan dat we zelf gebouwd hadden. Nog maar net ons bachelordiploma behaald en al direct een

Niet alleen de ervaring met “real-life architectuur” was enorm verrijkend, het was ook fantastisch om te zien hoe een architectuurproject zoveel enthousiasme en samenwerking kan teweegbrengen.

ontwerp hebben staan in Tanzania... Daarbij kwamen dan nog alle positieve reacties en vooral de oprechte dankbaarheid van Mama Mary, een onbeschrijfelijk gevoel!

Het bouwen was fysiek zwaar, maar het mentale aspect was veruit het lastigste. De constante tijdsdruk en de samenwerking tussen twee totaal verschillende culturen en manieren van ontwerpen en bouwen. Vaak was het moeilijk om een evenwicht te vinden, maar met het nodige geduld en veel discussies slaagden we er toch altijd in om tot een compromis te komen. Niet alleen de ervaring met “real-life architectuur” was enorm verrijkend, het was ook fantastisch om te zien hoe een architectuurproject zoveel enthousiasme en samenwerking kan teweegbrengen.

Van funderingen leggen tot de Tanzaniaanse keuken... in zes weken leer je zoveel meer bij dan achter je bureautje in Leuven! Dus heb je zin in avontuur en ben je klaar om je horizon te verruimen? C-Re-aid biedt het perfecte antwoord! Meer informatie kan je vinden op c-re-aid.org.

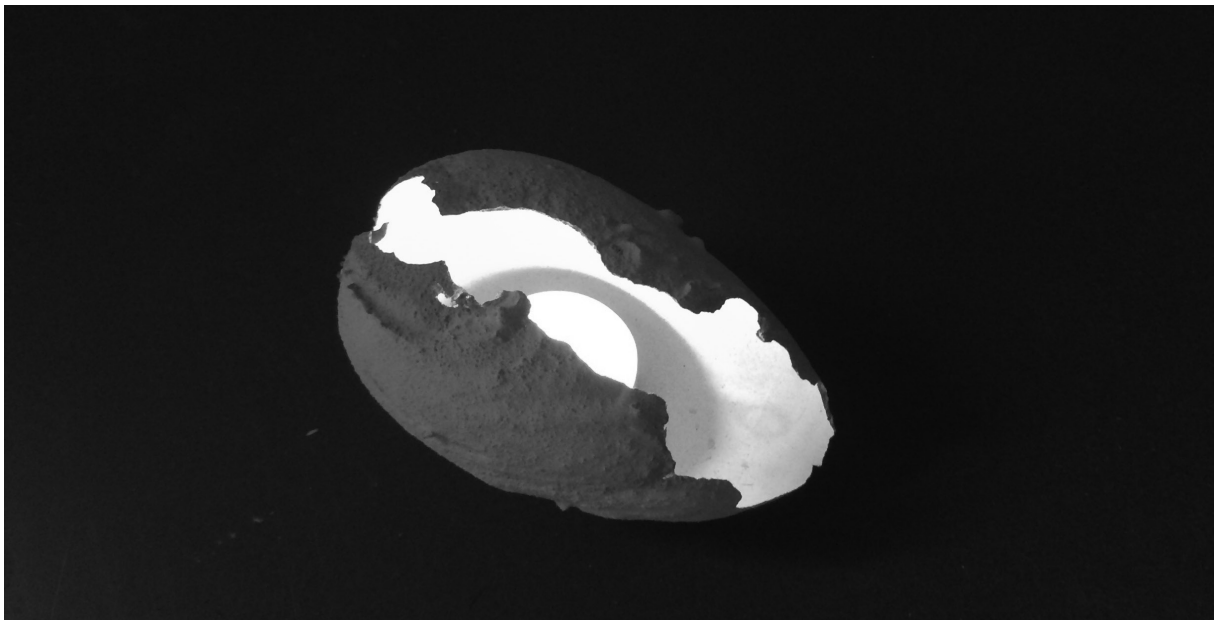

CREATIEF MET CEMENT

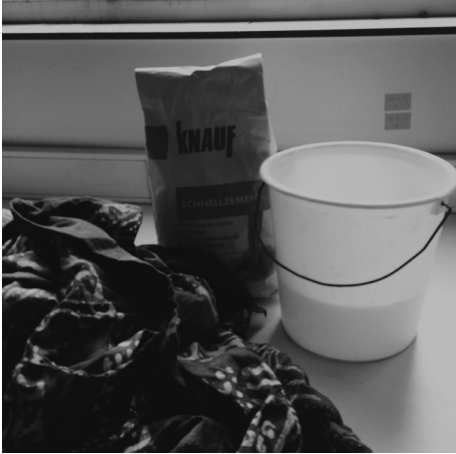
Jans Bosmans & Christiaan Leenaers

Cement is meer dan een bindmiddel voor beton. Je kan er op een snelle en gemakkelijke manier toffe DIY's mee maken. Je kan een voorgemaakt cementmengsel kopen in een doe-het-zelf-zaak en hoeft er enkel de juiste hoeveelheid water bij te voegen. Vervolgens er een leuk voorwerp in deppen en laten drogen. Wij deden de test en maakten een kaarshouder en een vaasje.

DYNAMISCH DESIGN

Eline Hellemans & Lisa Buldeo Rai

“A chair is still a chair
Even when there’s no one sitting there
But a chair is not a house
And a house is not a home
When there’s no one there”

Shirley Bassey

De Interieur Biënnale in Kortrijk werd voor het eerst ingericht in 1968. Het doel van deze eerste tentoonstelling was de bezoekers te confronteren met hun conservatieve smaak, door middel van een selectie avant-garde projecten die de nieuwe industriële mogelijkheden moesten illustreren. Net na de Tweede Wereldoorlog was er namelijk een enorme woningnood. Was de modernistische droom van “the machine of living” wel nog in staat de menselijke noden te vervullen? Het was in deze jaren van modernistische crisis omtrent het industriële design dat Hubert Sap, Josef De Jaegere en Geert Bekaert de interieurbeurs oprichtten. De Interieur Biënnale zou in de jaren daarna steeds meer in internationaal aanzien toenemen.

Elke editie wordt voor het cultureel programma een gastcurator uitgenodigd. Dit jaar was het de beurt aan de Britse architect en auteur **Joseph Grima**. Onder de titel “SQM: The Home Does Not Exist” worden de essentie en de betekenis van “thuis” onderzocht en in vraag gesteld.

“Where once we decorated our homes to support an exaggerated vision of ourselves for dinner-party guests, we now compose our identities through a variety of digital media.”

Joseph Grima

Volgens Grima moeten we de huidige crisis van design en architectuur bekijken als een fase in de ontwikkeling naar een totaal nieuwe vorm van wonen. Maar hoe gaan we hiermee om?

“De Biënnale speelt in op de hedendaagse nomadentrend, waarbij wonen, werken én vrije tijd steeds vaker door elkaar lopen.”

Bart Kiggen in De Morgen

Grima wil met zijn stelling “the home does not exist” zowel bezoekers als deelnemers doen nadenken over wat “the home” voor ons betekent. Bestaat “thuis” nog wel in de rumoerige wereld van vandaag?

“Wat betekent een thuis? Door welke objecten laten we ons graag omringen, en waarom? Wat is de invloed van technologie? Met deze vragen in het achterhoofd bekijk en ervaar je het design event op een andere manier.”

Lowie Vermeersch, voorzitter van de Interieur Biënnale

De Interieur Biënnale is een wereld waarin je dagen kan rondlopen en nog steeds nieuwe dingen kan ontdekken. Met de meer dan 270 exposanten weet je niet goed waar te beginnen. Het leukste is je zowel te laten verdwalen tussen de internationale gevestigde waarden in de zes expohallen, als je te laten leiden op een route door de oude stad.

Die wandeling begint in de oude Budafabriek, een prachtige setting waarin jonge, dikwijls net afgestudeerde ontwerpers ons laten proeven van het design van de toekomst. Onderweg kan je een hapje eten in de Interieur Bistro, een plek van ontmoeting en discussie ontworpen door alle Belgische ontwerpers van de jaren 2006 tot 2013, of verschillende kleine tentoonstellingen her en der bekijken. De route eindigt aan de Broelschool, die nog een laatste keer gebruikt wordt vooraleer ze afgebroken zal worden. In de oude school bevindt zich een knappe tentoonstelling getiteld “SQM: Quantified Home”, waar een selectie historische feiten het verhaal van 150 jaar wonen vertellen.

Tussen al het jong en hip geweld in de Budafabriek maakten wij een selectie van drie knappe ontwerpen die er duidelijk bovenuit sprongen. Het codewoord van de toekomst: flexibiliteit.

DIMDIM

Dimdim is een moderne wieg, die tussen gebruiken in makkelijk verdeeld kan worden in twee stoelen. Hiermee maakt het een eind aan de wieg als typisch wegwerpmeubel. Dimdim won daarom terecht dit jaar de zilveren A' design award in de categorie "Baby, Kids' and Children's Products Design"

LISSE VAN CAUWENBERGE

Interieurvormgeving, Meubelontwerp,
Productontwikkeling

TSCHICHOLD

Tschichold is een opbergmeubel voor drukwerk dat duidelijk ontworpen werd vanuit de blik van de grafisch ontwerper. De kast bestaat uit een strikt stalen grid met vakken van verschillende grootte, waarin boeken, kranten, papier, enveloppen, ... netjes opgeborgen en tentoongesteld kunnen worden. De verschillende houten panelen kunnen tijdens het gebruik gewisseld worden naar wens en noodzaak.

Adriaan Tas

Grafisch Ontwerp, Meubelontwerp

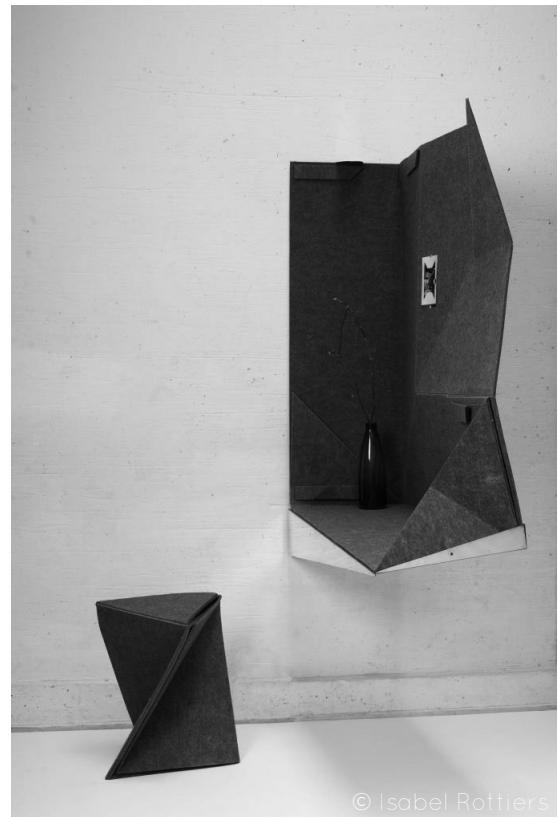

SPACE+

Space+ werd ontworpen vanuit de architecturale nood aan meervoudig plaatsgebruik in kleine studio's of appartementen. Opeengeklapt vormt het dikke in origami gevouwen vilt een schrijftafeltje annex prikbord, in gesloten toestand reflecteert en vergroot de messing spiegel de ruimte.

REINAART VANDERSLOTEN
Ingenieur-architect, Meubelontwerp

© Isabel Rottiers

“No previous generation
(nor a good half of those alive
right now) has ever been able
to watch a free online video
of a cat in a shark suit riding
a robot vacuum.”

GIELOOF IN NIETS! ER IS GEEN WAARHEID.
DE GROOTSTE LEUGEN IS HET COLLECTIEF WANBEELD
ALGEMEEN BENAAMD: REALITEIT.
VERWERP WET EN WERKELIJKHEID!
VERBAN ELKE MORALITEIT, UIT HOOFD, LIJF, ZIEL EN HART.
HAAT SYSTEMEN EN HUN STRUCTUREN.
BUIG DE TRACIES. BREEK DOOR DE MUREN.
VERBAN ELKE VORM VAN ORGANISATIE
UIT HOOFD, LIJF, ZIEL EN HART.
MAAK EN BREEK EIGEN REGELS
ALS EEN ENTITEIT IN EINDELOZE
VERANDERING.
CRIEER! VERNIEL! VERNIEUW!

UIT WANORDE EN WIL!

STADSGEZICHT

Lisa Buldeo Rai

De mensen maken de stad. Als architectuuriefhebber durf ik zeggen: de gebouwen minstens evenzeer. Voor dit artikel vroegen we een aantal bekende en minder bekende Leuvenaars naar hun favoriete gebouw in Leuven. Dat heeft naast de te verwachten antwoorden ook een paar verrassende keuzes opgeleverd.

Leuven is de bakermat van Existenz. Het is een plek die voor ons altijd speciaal zal blijven. De schaal en gezelligheid van een dorp, de grandeur en het bruisende leven van een stad. Het is eveneens het territorium bij uitstek waarin Existenz elk jaar vergeten gebouwen voor even een tweede leven tracht te geven. Om het enorm rijke verborgen patrimonium van Leuven stukje bij beetje een gezicht te geven, maar ook om een kanttekening te plaatsen bij het langzame verlies van dat erfgoed. *You don't know what you have until it's gone*. Zo heeft de ExistenzWeek van twee jaar geleden duidelijk veel indruk gemaakt: de tot sloop veroordeelde Bottelarij mag het lijstje zelfs tweemaal vervoegen.

DE BOTTELARIJ

Mijn keuze gaat uit naar De Bottelarij. Omdat hij zo veel kan zijn: een dak, een machine, een fabriek, een vasthouder voor goed of een karkas voor productie, maar nu even niets is. Omdat hij niets van dit alles dicteert of uitsluit, maar schaamteloos en oprecht geen kant kiest door eigenlijk slechts structuur te zijn zonder meer. Omdat hij groot naast klein is, vanalles-en-nog-wat naast wonen, een vrijplaats in een gemeenplaats, en daarom Stad maakt. Omdat hij te groot was, te grijs, te lelijk en te leeg, te anders dan de rest. Omdat hij de marge van de stad kon zijn, in een Stad die geen marges meer wilde.

Yuri Gerrits
architect & ontwerpbegeleider

OUDE POSTKANTOOR

Het oude postkantoor te Leuven: daar heb ik fijne herinneringen aan, als kind ben ik er met mijn moeder geregeld naartoe gegaan. Het was er altijd gezellig druk en voor een kind best imposant, een tripje naar het oude postkantoor vond ik altijd erg plezant. Helaas, het oude postkantoor is geen echt postkantoor meer, maar eenmaal binnen denk ik stiekem aan de tijden van weleer...

Hilde Vanaenroyde
ombuds & surrogaatmama

REMYTOREN

De Remytoren die langs de Vaart staat, in de Leuvense gemeente Wijgmaal, is één van mijn favoriete gebouwen in de stad. Ik ken de toren goed, omdat ik er in de buurt woon, en er voorbij loop telkens wanneer ik ga sporten langs het kanaal. De toren werd gebouwd helemaal in het begin van de 20ste eeuw. In 1987 werd hij beschermd als monument. Tien jaar geleden werd hij grondig gerestaureerd. Het is een soort landmark langs de Vaart, niet pretentief, maar toch opvallend. Het gebouw dateert van de periode waarin het bedrijf Remy zowel op architecturaal vlak als op het vlak van uitrusting en producten op wereldschaal aan de spits stond.

Wim De Vilder
nieuwsanker

HET STUK

Een fantastische reconversie van Neutelings Riedijk Architecten die het STUK ook een plaats gaf in het hart van de gewone niet-studerende Leuvenaar. Een mooie balling van binnen- en buitenruimten op een wandeltraject van Naamse naar Parijsstraat (de wet van de luiheid volgend, neem ik altijd de ingang aan de Parijsstraat zodat je de Naamse niet moet opfietsen). Er valt altijd iets te beleven of gewoon als hangplek om te schetsen. Eén favoriet meegemaakt moment: zondagnamiddag is er taart en wordt er live accordeon gespeeld en placeren de bejaarden een danske. Geniaal!

Geert De Neuter
architect & ontwerpbegeleider

BIJBEL INSTITUUT

Mijn lievelingsgebouw staat net buiten Leuven op de Sint-Jansbergsesteenweg, een soort kasteel met een vreemde ‘moderne’ aanbouw. Ik groeide vlakbij op en deze plek was mijn speelterrein, in mijn kinderlijke fantasie was het een kasteel met verborgen kanten en hoekjes. De prachtige centrale gietijzeren trap, een cinema zaal, een toren vanwaar je over heel Leuven kan kijken, een verwilderde tuin met een leegstaand zwembad, een gebouw vol mysterie... Ooit was het een klooster, daarna een evangelische school. Wat het nu is weet ik niet, maar ik kan er in mijn fantasie nog eindeloos in rondwalen op zoek naar mijn jeugd.

Adriaan Van den Hoof
acteur, komiek & presentator

STADS SCHOUWBURG

Mijn favoriete gebouw is de stadsschouwburg. Ik heb er al veel onvergetelijke avonden doorgebracht; het zicht op de barokke loges en decoratie brengen me meteen in de stemming. Of anders doet een drankje in de prachtige foyer dat wel. Als moeder van optredende kinderen heb ik ook de kelders van het gebouw al verkend, waar de kinderen van de dansschool zich klaarmaken en urenlang stil houden tijdens een voorstelling. Heel spannend om dan langs ‘geheime’ gangen en trappen eindelijk van achter de coulissen het podium op te komen. Maar mijn mooiste herinnering is wel die van mijn trouwfeest, op het podium van de stadsschouwburg. Na een optreden van Dimitri Leue spraken we op het podium onze beloftes uit. Daarna ging het gordijn open en mochten de gasten het podium op voor diner en dansfeest. Sinds die avond meer dan 15 jaar geleden voelt het altijd een beetje als ‘mijn’ schouwburg.

Eva Brems
politica & professor

MUSEUM M

Mijn favoriete gebouw in Leuven is Museum M, van Stéphane Beel architecten. Het gebouw past zich op een evidente maar toch radicale manier in tussen de bestaande gebouwen. Het biedt een passend antwoord op het te bewaren tempelfront. Door zijn inplanting en uitwerking ontstaan er diverse buitenruimtes en doorsteken doorheen het gebouw, die aansluiten op publieke trajecten. De strakke, rechthoekige uitwerking en het eenvormig materiaalgebruik verlenen het een zekere rust. Binnenin zijn er diverse ruimtes met een eigen karakter en sfeer, en langsheen het traject doorheen het gebouw ontstaan er op gerichte plaatsen zichten naar de omgeving. Naast de boeiende architectuur van het gebouw, worden er tevens in het museum interessante tentoonstellingen gehouden, zowel van oude als nieuwe kunstenaars. Ik spring er minstens 4 à 5 keer per jaar binnen.

Ghislain Lams
architect & ontwerpbegeleider

UNIVERSITEITS HALLEN

De Universiteitshallen in de Naamsestraat zijn een van mijn lievelingsgebouwen in Leuven. De prachtige trappenhall in het midden van het gebouw brengt je even terug naar het verleden, net als de immense hallen waar recepties en evenementen worden gehouden. Wat mij het meest intrigeert aan het gebouw, is de uitbreiding aan de Zeelstraat. De hal, gemaakt voor extra evacuatiecapaciteit, is een wirwar van trappen met een glazen plafond. Helemaal bovenaan kan je genieten van een prachtig uitzicht over Leuven. Een mooi voorbeeld hoe nieuw het oude kan versterken.

Laurens Vanden Eynde
voorzitter Existenz 1415

RESIDENTIE CAMILO TORRES

Ik heb geen idee hoe de studentenresidentie Camilo Torres er tegenwoordig van binnen uitziet, maar de buitenkant en de binnentuin hebben mij altijd gefascineerd, vooral door de combinatie van het strakke beton en de kronkelige en enigszins chaotische aanleg van de binnentuin. Op een of andere manier heeft de tuin ook iets tropisch. Ik vind het in ieder geval een perfect soort samenleven van beton en natuur. Je zou je kunnen inbeelden dat het een verlaten ruïne is die opnieuw door de natuur wordt ingepalmd. Het ietwat ongewone verloop van de paden doen mij dan weer aan Gaudí denken. Het is een relatief jong gebouw, eind jaren 60 door de universiteit gebouwd als studentenresidentie, ter nagedachtenis van de Colombiaanse bevrijdingstheoloog en oud-student van de universiteit, Camilo Torres. Ik ben er begin jaren 70 als student nog naar fuiven geweest en meen mij te herinneren dat de stoelen in het gebouw destijds de zogenaamde vlinderstoelen van Arne Jacobsen waren. Geen idee of het toen om echt of namaak ging.

Frieda Van Wijck
radio- & tv-presentatrice

ATELIER VERMEYLEN

Een van de meest intrigerende gebouwen voor mij is het 'Atelier Vermeylen', vooral dan het centrale gedeelte met binnenkoer. Ettelijke keren ben ik er al voorbij gekomen en heb me steeds afgevraagd wat de functie zou geweest kunnen zijn. Het blijkt het atelier van de gebroeders Vermeylen geweest te zijn, waar de standbeelden van het stadhuis gekapt zijn en ornamenten die her en der Leuvense gebouwen verfraaien. Het staat wat achterin in de rij, afsluitbaar met een poort. Opgespannen tussen zijgevels, die niets met de straatgevels te maken hebben. Met de breedte van een ontbrekende arbeiderswoning, in een straat met voor de rest alleen breedhuizen. Een windbord aan het dak, met ornament uit berggebied. Hout in een stad, in een land met de strengste brandeisen ter wereld, en dat voor een steenkapperij. Ook nu nog doet de linkervleugel dienst als atelier voor enkele Leuvense kunstenaars en beeldhouwers. In de rechtervleugel zitten enkele speleologen. Of hoe een functie 140 jaar gebeiteld kan zitten.

Thomas Delauré
architect bij Lava architecten

DE BOTTELARIJ

Mijn favoriete gebouw in Leuven is De Bottelarij. De studenten van Existenz 2013 hebben een Leuvense gebouw tot leven gewekt dat mij volstrekt onbekend was, maar dat onvermoede kwaliteiten bleek te bevatten. Verborg en als onderdeel van het uitgestrekte industriële complex van Stella Artois aan de Vaart, werkte De Bottelarij als een echte machine waarin een industrieel proces werd afgewerkt. Het is een heel robuust gebouw met een betonnen skelet met grote overspanningen en verdiepingshoogten. Ingang en gelijkvloerse verdieping zijn wat groezelig en donker, maar naarmate men de trappen opgaat, ontplooiën zich heldere, transparante ruimten en boeiende doorzichten. Op de bovenste verdieping heeft men unieke vergezichten over het Leuvense stadslandschap. Een parel van industriële archeologie, en heel jammer dat er geen alliantie gevonden is om dit gebouw van de sloophamer te redden. Het had verdorie een prachtige architectuurschool kunnen worden - maar dat heeft niet mogen zijn.

Hilde Heynen
departementsvoorzitter ASRO

ARENBERG BIBLIOTHEEK

Eén van de mooiste gebouwen van Leuven is de Campusbibliotheek Arenberg in Heverlee. Aan wat vroeger een Celestijnenpiorij was, bouwde de Spaanse architect Rafaël Moneo de bibliotheek aan. De integratie van het bestaande gebouw met vierkante binnenkoer en mooie kloostergangen rondom, met de nieuwe bibliotheek is zeer geslaagd. Van buiten valt vooral de zeer sobere, lange horizontale muur aan de straatzijde op. Hij verbergt alles en geeft in zijn geslotenheid niets prijs. Langs een oude poort die niet centraal gelegen is, kom je op een ander binnenplein dan de koer die ik daarnet aangaf en die in het gebouw verborgen ligt. Je ziet oude bakstenen geveltjes en de ingang naar het nieuwe complex. De bibliotheek zelf zit voornamelijk onder de grond. Het interieur geniet van een heel verzorgde, horizontale lijnvoering, in een combinatie van harde en natuurlijke materialen. Bijzondere aandacht werd geschonken aan de lichtinval. De studenten genieten van een lange, verlichte, zwart-wit foto van een oerbos, gemaakt door Marc Horemans. Zo gaan moderne wetenschap, dit is creativiteit en onderzoek, en onze oude geschiedenis hand in hand.

Koen Geens
minister & professor

Stegastein Viewpoint, Aurland, Norway, Todd Saunders & Tommie Wilhelmsen

HET NIEUWE ACROPOLIS MUSEUM

Katrien Valcke, foto's © Bernard Tschumi Architects, "The New Acropolis Museum"

Athene. Te midden van alle antieke cultuur en kunst ligt een parel van hedendaagse architectuur. Na een aantal mislukte pogingen om het oude ondergrondse museum naast het Parthenon te vervangen, werd in 2000 voor de vierde keer een wedstrijd uitgeschreven voor een nieuw Acropolis museum. De jury, bestaande uit onder andere Santiago Calatrava, koos uiteindelijk voor het ontwerp van Bernard Tschumi en zijn Atheense collega Michael Photiadis.

Het museum bevindt zich aan de voet van de Acropolis. Vooraleer men zelfs maar aan plannen kon beginnen, moesten er dus eerst opgravingen gebeuren. Deze brachten verschillende, goed bewaarde overblijfselen van het antieke Athene aan het licht. Het museum werd daarom zo ontworpen dat het hele gebouw op kolommen steunt, met grote glaspertijen in de vloeren die een uitgebreid zicht bieden op de onderliggende restanten.

Vlak naast de site bevindt zich nog steeds het zogenaamde Weilergebouw. Het was de bedoeling dat dit neoclassicistische gebouw deel zou uitmaken van het nieuwe museum. Oorspronkelijk was het een militair hospitaal, gebouwd in 1836. Later vestigde de gendarmerie zich in het gebouw en in 1944 werd er zelfs een veldslag in gevoerd. Uiteindelijk kwam het Weilergebouw in het bezit van de overheid en al vrij snel werd het het nieuwe thuis voor het "Centre for Acropolis Studies". In 2001 werd ten slotte beslist dat het gebouw de administratie

van het nieuwe museum zou handhaven. Het gelijkvloers van het museum ligt op gelijke hoogte met dat van het Weilergebouw, zodat een vlotte doorgang mogelijk is en er ook enige eenheid wordt bewaard, ondanks de erg verschillende stijlen van de twee gebouwen.

Het Nieuwe Acropolis Museum is opgedeeld in drie grote delen: de sokkel met archeologische opgravingen, de hoofdgaleries en de Parthenonzaal in de top. De drie verschillende delen zijn van buitenaf al duidelijk te onderscheiden door het materiaalgebruik: de sokkel is gemaakt uit klassiek marmer, het middendeel bestaat uit beton en de top is bijna volledig in glas. Voor de onderste twee volgde Tschumi de oriëntatie van de wegen die werden opgegraven onder de site, het bovenste gedeelte werd zodanig gedraaid dat een volledige glaswand symmetrisch en op dezelfde hoogte als de top van de Acropolis staat. Op die manier wordt het volledige Parthenon weerkaatst in het donkere glas. De drie delen vormen samen een wandeling doorheen de geschiedenis van Athene. Wie onderaan het museum begint, komt eerst langs de oudste vondsten uit de stad, om zo verder te gaan naar de Archaïsche periode en ten slotte de Romeinse periode.

De stevige betonnen kolommen in de galerijen doen uiteraard denken aan Griekse of Romeinse zuilen.

De marmeren sokkel stelt de overblijfselen tentoon die werden gevonden aan de voet van de Acropolis. Een lichte glooiing in de vloer doet denken aan de zachte helling die naar de voet van deze berg leidt. De afwisseling tussen mat en transparant glas zorgt ook hier voor zicht op de onderliggende opgravingen. De muren zijn volledig uit beton, met ritmisch geplaatste gaten voor akoestische doeleinden. De grote, centrale zaal op het gelijkvloers heeft van vloer tot plafond dezelfde afmetingen als de binnenkant van het Parthenon. Zo krijgt de bezoeker een idee van de oorspronkelijke immensiteit van deze oude tempel. Wie zich halverwege de helling omdraait en terug naar de ingang kijkt, ziet dankzij de vide op de eerste verdieping de wereldberoemde originele kariatiden

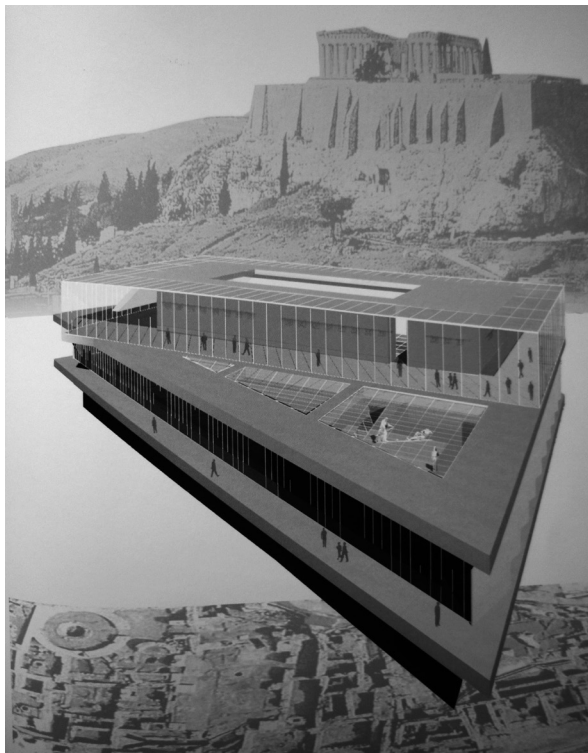

(zuilen in de vorm van vrouwenlichamen) staan. Nadat deze tijdens de oorlog door de Britten gestolen waren, besloot men bij de bouw van het Nieuwe Acropolis Museum ze eindelijk naar hun thuisstad terug te halen.

Het middelste gedeelte van het museum bestaat voornamelijk uit de eerste en tweede verdieping met de hoofdgalerijen. Deze omvatten voor het grootste deel de Archaïsche en de Romeinse periode. De stevige betonnen kolommen in de galerijen doen uiteraard denken aan Griekse of Romeinse zuilen. Het licht op deze verdiepingen wordt langs twee kanten geremd door schuine zonneschermen, zodat het onrechtstreeks binnenvalt en de museumstukken niet kan beschadigen of overbelichten, maar toch een natuurlijke belichting garandeert. Alle ramen zijn om dezelfde reden gemaakt van gefilterd glas. Het aangrenzend dakterras (met cafetaria) geeft al een geweldig zicht op de Acropolis en op het Weilergebouw, maar het meest spectaculaire zicht krijgen we pas op de bovenste verdieping.

De top van het gebouw heet niet voor niets de Parthenonzaal. Waar de rest van het museum over de hele Acropolis handelt, is deze verdieping volledig gewijd aan het Parthenon zelf. Rondom het middengedeelte werden de originele friezen van de tempel opgehangen, zodat ze een circuit van 360 graden vormen. Ze hangen op exact dezelfde hoogte als de friezen van het Parthenon en zijn gericht naar dezelfde kant om de lichtinval te verkrijgen zoals die oorspronkelijk bedoeld was op de Acropolis – moesten ze niet eeuwen geleden geplunderd zijn. Gelukkig heeft men een deel van de originelen kunnen recupereren, die nu worden bewaard en tentoongesteld in het museum. De friezen beelden hele scènes en verhalen uit de Griekse mythologieën uit. Het fronton werd op gelijke wijze opgesteld.

Wie dus de hele verdieping rondloopt, heeft de volledige, originele bovenkant van het Parthenon gezien – of wat er nog van overblijft. Ook hier werd een speciaal soort filterend glas gebruikt, dat bovendien langs de buitenkant zo'n sterke spiegellende eigenschappen heeft dat iedereen die voor het museum staat de weerspiegeling van het Parthenon kan zien. Wie in het museum zelf genoeg heeft van friezen en frontons, kan altijd nog rondlopen op deze verdieping voor een panoramisch zicht op Athene. Het hoogtepunt hiervan is uiteraard het fenomenale zicht op de Acropolis.

De circulatie van het gebouw is georganiseerd als één grote spiraal, die gezien kan worden als zowel een architecturale als een geschiedkundige wandeling.

Het hoofdconcept van het museum – de continue visuele en mentale relatie met de Acropolis – steunt uiteraard op de context en de omgeving van het gebouw: zonder de Acropolis zou er ook geen museum zijn. Daarnaast zijn er drie pijlers die dit concept mee helpen dragen: beweging, beleving en ruimtelijkheid.

Het bewegingselement is vrij duidelijk: de circulatie van het gebouw is georganiseerd als één grote spiraal, die gezien kan worden als zowel een architecturale als een

geschiedkundige wandeling. De te volgen route is zo vanzelfsprekend gemaakt dat plannetjes zelfs niet nodig zijn. Een aantal vides en transparante vloerelementen zorgen voor visuele verbindingen tussen de verschillende verdiepingen, waar de circulatie moeiteloos voor de fysieke overgangen zorgt.

Beleving daarentegen is een ruimer begrip. Eerst en vooral zijn er de objecten en sculpturen die het museum tentoonstelt, die niet alleen visueel voor een aangename ervaring zorgen, maar door hun opstelling ook de geschiedenis weer echt tot leven roepen. Bezoekers lopen letterlijk tussen een woud van standbeelden, vazen en andere restanten, die een duidelijk beeld geven van hoe het dagelijks leven en het algemene straatbeeld op de Acropolis geweest moeten zijn.

Daarnaast profiteert het museum van zijn zwaarbeladen context in plaats van eronder te lijden. De kleine site in het midden van de stad zonder enige open ruimte eromheen zorgt niet voor een beperking, integendeel: het museum slaagt erin om boven de skyline van Athene uit te stijgen, zonder opdringerig over te komen in het straatbeeld. In combinatie met de permanente relatie met het Parthenon, zorgt dit voor een dynamisch gebouw waar men telkens iets onverwachts tegenkomt in plaats van een typische, statische tentoonstellingsruimte.

Het ontwerp van de verschillende ruimtes wordt bewust bescheiden gehouden, om de aandacht op de schitterende collectie van het museum te vestigen. Sobere materialen, simpele vormen. De tentoonstellingsruimtes zijn deel van twee grote volumes die samen het geheel van het museum

vormen. Het onderste volume bestaat uit de marmeren sokkel en het betonnen middenstuk, het bovenste volume komt overeen met de glazen top van het gebouw. Door met simpele geometrieën te werken, worden de ruimtes ook eenvoudig gehouden.

De indeling van de ruimtes, de circulatie, de lichtinval, het omgaan met de context... Het Nieuwe Acropolis Museum smelt dit alles samen tot één complex geheel, dat zowel lokaal als internationaal een sterke invloed heeft. Lokaal, omdat het als een magneet werkt voor toeristen, studenten, archeologen en andere geïnteresseerden, en zo bijdraagt aan de levendigheid van een hoofdstad. Internationaal, omdat het door zijn gedurfde combinatie van traditionele materialen en innovatieve ideeën en technieken een volledig nieuw licht werpt op bestaande musea en tentoonstellingen. Tschumi en Photiadis creëerden een opvallend, maar niet opdringerig gebouw, en maken van architectuur werkelijk een beleving.

EEN WERVELENDE PARIJSE SKYLINE

een reportage door Vectorworks (www.vectorworks.be), beelden © Hamonic + Masson & Associés

New York, Hong Kong, Dubai... Iconische skylines van steden waar the sky wel degelijk the limit is. Niet zo in Parijs, een wereldstad die er decennialang strikte hoogbouwregels op nahield om het historische uitzicht te beschermen.

Maar regels zijn er om gebroken - of minstens aangevochten - te worden. Daarom lobbyden firma's als architectuurbureau Hamonic + Masson & Associés jarenlang voor een nieuwe visie die de stad zou toelaten in de hoogte te groeien - een noodzaak in het licht van de explosieve bevolkingsgroei. Met succes, want in 2011 paste het stadsbestuur de stedenbouwkundige voorschriften aan van de Massena-Bruneseauwijk in het 13de arrondissement van de hoofdstad. De maximale hoogte voor woontorens werd daarbij opgetrokken van 37 naar 50 meter.

Hamonic + Masson was er als de kippen bij om deze historische aanpassing aan te grijpen voor vernieuwing. Samen met Comte Vollenweider Architects ontwierpen ze het ZAC Masséna Paris Rive Gauche-project. Het was de eerste samenwerking tussen die twee firma's. "We moesten allemaal onze ego's opzij schuiven om een coherent gebouw te ontwerpen met zijn eigen vorm en materialen", zegt directeur Jean-Christophe Masson. "De combinatie van onze zeer verschillende architectuurstijlen had voor problemen kunnen zorgen, maar het resultaat spreekt voor zich."

Het project kwam tot stand in het kader van een architectuurwedstrijd, uitgeschreven door het Parijse stadsbestuur, een lokale huisvestingsmaatschappij en makelaar Bouygues Immobilier. Doel was een opmerkelijke combinatie van wonen, werken en architectuur op de oever van de Seine te realiseren. En dat was precies wat Hamonic + Masson bood.

15 JAAR CREATIVITEIT

Hamonic + Masson & Associés zoekt al sinds zijn oprichting in 1997 naar vernieuwende oplossingen voor traditionele concepten. Het hoeft niet te verbazen dat beide oprichters later ook aan de wieg stonden van

La French Touch, een associatie die Franse architecten uit meer dan 20 bureau's samenbrengt rond dialoog en innovatie. Intussen kreeg het bureau al heel wat waardering voor zijn aanpak, met onder andere de Architecture et Maître d'Ouvrage 2011 Spécial Saint-Gobain-prijs voor het ontwerp van 62 sociale woningen in het 12de arrondissement, en een nominatie voor de Mies van der Rohe Award in 2003. Het resultaat van het harde werk van 15 partners die een brede waaier aan bouwprojecten in cultuur, onderwijs en commerciële en residentiële projecten realiseren in heel Frankrijk.

Die filosofie van ontwerpen zonder beperkingen, dat is net de sterkte van Vectorworks. De software biedt het beste van twee werelden: 2D voor wedstrijden, en 3D voor uitgebreidere projecten die tot in de kleinste details uitgewerkt worden. "Vectorworks is voor ons de logische keuze", bevestigt Gaëlle Hamonic. "Het grootste voordeel is snelheid, omdat Vectorworks logisch en intuïtief is, en makkelijk aan te leren. En omdat de software zo verweven is met architectuur, zijn wij ook verweven met Vectorworks."

SPEELSE BAKEN OP LINKEROEVER

Voor het ZAC Masséna-gebouw legde Hamonic + Masson de lat hoog. “De oplevering is voorzien voor begin 2015. Het wordt de eerste woontoren van 50 meter hoog in Parijs sinds het begin van de jaren ‘70”, verduidelijkt Masson. “Hét symbool dat de Lichtstad eindelijk klaar is voor een steile klim in architectuur. Eén gebouw dat sociaal wonen combineert met private eigendom, de bedrijvige Avenue de France verbindt met de nabijgelegen spoorweg en de Ivry-wijk, en bovendien zorgt voor de transformatie van een lineaire stad naar een verticale.”

Net daarom wilden de ontwerpers verder gaan dan ‘de hoogste toren in 30 jaar bouwen’. Hun concept verdraait letterlijk de klassieke stedelijke hoogbouw. Elke verdieping van de twee torens in het project is anders geörienteerd dan die erboven en eronder. Die opeenstapeling van verschoven bouwlagen resulteert in een wervelende structuur, een dynamische innovatie van de stedelijke ruimte.

LICHT, RUIMTE EN DIVERSITEIT

Was het idee voor het exterieur controversieel, dan kozen Hamonic en Masson ook binnenin voor vernieuwing. Het project stelt sociale integratie voorop, dankzij de combinatie van een sociale woontoren van 17 verdiepingen met een structuur van 14 verdiepingen aan privéflats. Tweehonderd sociale en private wooneenheden die verenigd worden op een gemeenschappelijke sokkel - dat is voor vele Parijzenaars even slikken. De gedeelde basis is opgebouwd uit winkels die rechtstreeks uitgeven op de Avenue de France, een van de drukste stadswijken. Zo wordt het ZAC Masséna meteen ook actief verweven met het stadsleven.

Beide torens hebben dan wel een aparte invulling, de bewoners - private eigenaars of sociale huurders - genieten van dezelfde interieurkeuzes. Licht en ruimte staan daarin centraal, met ruime terrassen en grote raampartijen.

Inspiratie haalden de ontwerpers in het heliotropisme - het verschijnsel waarbij planten meedraaien met de zon om hun lichtinname te maximaliseren. Dat is precies wat er gebeurt in de gedraaide woontorens: naarmate de zon opkomt en ondergaat boven Parijs, zullen steeds andere appartementen baden in zonlicht. Het maakt het niet alleen eenvoudiger om de flats te verlichten, de ruimtes lijken er ook ruimer door en meer open naar de omgeving. Een pluspunt, want de afwezigheid van hoogbouw in de omgeving zorgt voor adembenemende vergezichten over de stad en de rivier - en het heerlijke gevoel van een alleenstaande woning middenin de stad. Zo wordt wonen in ZAC Masséna genieten van alle voordelen van een bruisende wereldstad, zonder de drukte op straatniveau.

Vectorworks®

UIT DE OUDE DOOS...

ExistenzMaximum2002: zevende editie van architectuur-projectweek

Niet enkel voor architectuurstudenten

ExistenzMaximum is een projectweek, georganiseerd door de studenten burgerlijk ingenieur-architect van de KU Leuven. Door middel van activiteiten, lezingen en debatten wordt architectuur vanuit verschillende standpunten benaderd. Dit jaar heeft het project als thema 'Bouwaanvraag'.

De zevende editie van deze projectweek stelt vragen bij de positie van de architect. Als beheersers van vorm en ruimte zijn architecten behoorlijk machtig. Ontwerpers konditioneren de bewegingstroom op elke schaal, bepalen de perceptie van binnen- en buitenomgeving, doen een wijk heropleven met projecten. Toch wordt hun architectuur vaak niet aanvaard, tenzij als zuivere luxe. Het soort architectuur dat zij creëren, voldoet immers niet, past niet in de denkwereld van de gebruikers. Er is een communicatieprobleem tussen gebruiker en architect, zodat de machtspositie van architecten in vraag kan worden gesteld. ExistenzMaximum doet daarom een 'bouwaanvraag'. Er wordt expliciet gezocht naar een kruisbestuiving tussen gebruikers en architecten. Architectuur moet vertaler zijn van vorm en ruimte, en dit in twee richtingen: architecten moeten de taal van de klant begrijpen én deze door krachtige architectuuringrepen omzetten in een mooiere taal, die door beiden begrepen wordt.

Naast een aantal doorlopende activiteiten (bar, ontwerpnetwerk, tentoonstelling fotowedstrijd en installaties) wordt dagelijks een gevarieerd programma aangeboden, met als rode draad de relatie tussen architectuur-gebruiker-architect. De week wordt geopend op maandagavond met een receptie. Aansluitend volgt een lezing van het jonge architectenteam 51N4E en een improvisatiesessie van enkele Leuvense studenten. Op dinsdag kan je interactief deelnemen aan een ontwerpmachine in de Diestsestraat, waar een team architectuurstudenten op vraag ontwerpt. Intussen gaat in het oude Stuc een workshop door rond het vormen van sterke concepten los van alle realiteit. 's Avonds is er een lezing van architect Paul Robbrecht en een cocktailavond in de bar. Op woensdagnamiddag krijg je de unieke gelegenheid om in Leuven enkele recente projecten van internationaal gerenommeerde architecten te bezoeken. De normale diensten van De Lijn zorgen voor het vervoer tussen de bezochte projecten: aan bepaalde haltes kan je op deze architectuurronddrit inpijken. Op hetzelfde moment gaat in het oude Stuc een filmvoorstelling door. 's Avonds wordt de relatie architectuur-gebruiker-architect bediscussieerd in een debat tussen de architectuurwereld en de bouwpraktijk. Donderdag staat een workshop 'schetsen' onder professionele begeleiding op het programma. In de vooravond is er een lezing van de Argentijnse architect Mario Corea over zijn Europese projecten. Aansluitend is er op lokatie een Portugese maaltijd. 's Avonds vindt, in het kader van de reeks 'Avonden van architectuur', een lezing van Xavier De Geyter plaats. ExistenzMaximum2002 wordt besloten met de 'Super Flu Existenz Party Virus'-fuif. Precies omdat deze projectweek een kruisbestuiving tussen gebruikers en architecten beoogt, wordt getracht een breed publiek aan te spreken. Ieder van ons wordt immers met architectuur gekonfronteerd; op de een of andere manier zijn wij allemaal gebruikers. De studenten ingenieur-architect nodigen alle geïnteresseerden uit aan het debat deel te nemen.

Thomas Delauré & Sander Plets

Van 11 tot 15 maart 2002 vindt ExistenzMaximum2002 plaats in het oude Stuc (E. Van Evenstraat 2d Leuven, bij de fakulteit Sociale Wetenschappen). Meer informatie over deze projectweek en het programma dat wordt aangeboden, vind je op volgende website: existenzmaximum.be

Bouwaanvraag

"wilde gij met mij?"

VRRROEM VRRROEM
 BITCHEEEEEZ! 🏆
 #VTK #WINNAAR

24URENLOOP 21-22.10.2014

Ook dit jaar verzorgde Existenz het eet- en drankstandje van grote broer VTK op de 24urenloop. Gedurende de twee dagen van de race kon je aan onze "pitstop" komen smullen van vers gemaakte pasta's, wraps, soep, pudding, koekjes, cake, fruitsla, chocomelk, koffie en thee. Na negen jaar slaagde VTK er nog eens in sportkotters Apolloon te verslaan en de eerste plaats ruim te verzilveren. Misschien kunnen ze bij Apolloon wel niet zo goed koken... Proficiat VTK!

WEEKEND 31.10-2.11.2014

Zoals ieder jaar trok Existenz terug op weekend met archies van alle formaten. Deze keer bracht onze nieuwsgierigheid ons naar het domein van onze noorderburen. Starten deden we vrijdag met projecten in Breda en Delft, om nadien neer te strijken in het kloppende hart van Rotterdam. De tweede dag stond volledig in het kader van Rotterdam zelf. Zondag op de terugweg naar Leuven, verkenden we nog een deel van Eindhoven. Zo keerde iedereen vermoeid, maar tevreden naar huis/kot met een aangevulde harde schijf, zere tenen en een heleboel geweldige herinneringen!

ROTTERDAM IN 10 GEBOUWEN

Siel Gybels & Joran Lombahe

Onder leidende hand van Existenz trok ook dit jaar een sfeervolle bus op weekend, tjokvol nieuwsgierige architectuurstudenten en volgestampte valiezen. Dit jaar brachten we een bezoekje aan onze noorderburen. De toon werd meteen gezet met een rondleiding in het Chassé theater van Hertzberger te Breda. Waarbij we meteen ook het Chassé park konden bewonderen, gebaseerd op een masterplan van OMA en Xaveer de Geyter. Hierna volgde een bezoek aan onze collega's van de TU Delft en de verschillende architecturale parels op hun campus. Bij zonsondergang arriveerden we in het bruisende avondleven van Rotterdam waar

de splinternieuwe KingKong hostel op ons stond te wachten. De markthal van MVRDV, de Rotterdam van OMA en de kubuswoningen van Piet Blom zijn een greep uit het gigantische aanbod dat Rotterdam ons de tweede dag te bieden had. Tijdens de terugreis op de laatste dag hielden we nog halt aan de Eindhovense Phillipssite, waar creatieve ondernemingen als paddenstoelen uit de grond schieten. Het laatste avondmaal situeerde zich meer richting Eindhoven centrum aan het 18 septemberplein, in het licht van de Blob van Massimiliano Fuksas en de Philips toren. In dit stuk schetsen we nog even kort de gebouwen die we bezocht hebben.

TU DELFT - AUDITORIUM

auditorium en cafetaria, 1969, Van den Broek en Bakema (tegenwoordig Broekbakema)

brutalistisch / Nathalie De Vries, mede-oprichter van MVRDV architecten, studeerde aan de TU Delft van 1984 tot 1990 en heeft mooie herinneringen aan de aula: “Het gebouw werd in de studentenmond 'de kikker' genoemd, het oogt als een betonnen ruimteschip, dat geland is op het vaste land van de modernistische universiteitcampus, en was toen het enige iconische gebouw.”

TU DELFT - BIBLIOTHEEK

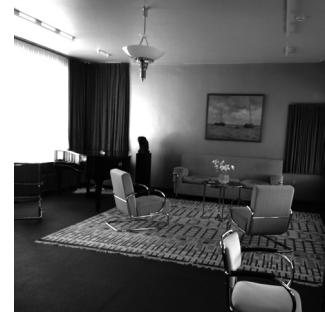
bibliotheek en archief, 1997, Delfts architectenbureau Mecanoo

naast de aula van Van den Broek & Bakema / de betonnen omgeving inspireerde tot verandering, namelijk groen op de campus / het is een gebouw dat geen gebouw wil zijn, maar een landschap / een gebouw als een luchthaven, een gebouw van de toekomst; een moderne bibliotheek / een enorme kegel doorpriemt het hellende, toegankelijke grasdak, deze kegel staat symbool voor de techniek en geeft daglicht en vorm aan de de ronde leeszalen / een beperkt aantal boeken staat tentoongesteld voor het publiek, de rest van de boeken zijn ondergronds opgeslagen in een magazijn

TU DELFT - BOUWKUNDE & ARCHITECTUUR

gebouw van het departement bouwkunde en architectuur, diverse verbouwingen door verschillende architecten onaffe uitstraling (huidige school was oorspronkelijk maar een tijdelijke oplossing) / geen centrale ruimte, wel west-oost verbindingsas waaraan de ruimtes geknoopt zijn (twee serres, koffiebar, maquettewinkel, printshop, ...)

HUIS SONNEVELD

vroegere gezinswoning die nu dienst doet als museum, 1933, Brinkman en Van der Vlugt
een van de best bewaarde woonhuizen in de stijl van het nieuwe bouwen / gebouwd voor het gezin van de directeur van de 'Van Nelle Fabriek' / ontvangstruimte georiënteerd op de tuin / bandramen / veel 'moderne' snufjes / centrale muziekinstallatie / interne en externe telefoonlijn / de badkamer is een voorbeeld van het toppunt van modernisme (bad, douche, verwarmd handdoekenrek, ...) / moderne keuken (afvalkoker, goederenlift, ...) / kleurschema naar functies (bruin voor de familie, rood voor het personeel, ...)

NEDERLANDS ARCHITECTUURINSTITUUT (NAI)

archief, museum, bibliotheek en cultureel podium, 1993, Jo Coenen
een open, gastvrij aanvoelend gebouw voor een groot publiek / vloeiende verbinding tussen park en instituut / instituut opent zich naar het park / park vloeit door in het NAI / je ziet café en boekenwinkel / transparante karakter (gevel: veel glas in combinatie met strekmetaal) trekt veel meer bezoekers

CHASSÉ THEATER

theater, 1995, Herman Hertzberger

drie verschillende toneelzalen en drie filmzalen / dak gedrapeerd over toneeltorens / 'de slapende vrouw' van Giacometti als inspiratie voor de golvende vormen / frivoliteit van podiumkunsten / logistieke ruimte direct verbonden met de straat en de podia van de drie toneelzalen / gewone en themakleedkamers (genoemd naar bekende personen zoals Mata Hari) / artiestenvoorzieningen ondergronds / toneelzalen zo flexibel mogelijk: verstelbare toneelwanden, verstelbare tribuneplaatsen, ... / centrale theaterstraat verbindt alle zalen / kleurrijke steunelementen / oude kazernegebouw wordt theaterstraat ingetrokken

CHASSÉ PARK

masterplan publieke ruimte, 1996, OMA & Xaveer de Geyter

oud kazerneterrein / grote open ruimte die vrijkwam in de stad / campusmodel bestaande uit woontorens, groot bouwblok, strokenmodel, ... / gerenoveerde kazernegebouwen

MARKTHAL

overdekte markthal en woongebouw, 2014, MVRDV

228 appartementen, 4600 m² winkelruimte, 1600 m² horeca en een parkeergarage voor meer dan 1000 auto's / gebouwd in vijf jaar tijd / opdracht oorspronkelijk twee woontorens / torens verbonden bovenaan en 'interessante' boogvorm / grote graafwerken voor de parkeergarage / archeologische vondsten bij de bouw / kunstwerk met grootste oppervlakte ter wereld / liggend op je rug in het gras, starend naar de stad / binnenpanelen worden om de tien jaar aangepast (telkens ander kunstwerk) / projectie mogelijk op de binnenkant (nu in samenwerking met pixar) / binnenruimte afgesloten door grote glazen wanden / ventilatie onder glazen wanden door / uitschuifbare, verplaatsbare brug voor het onderhoud van de binnenruimte / binnenramen in driedubbel glas tegen akoestiek, geur, ...

DE ROTTERDAM

kantoren, residentieel, hotel, restaurant, ..., 2013, OMA

sobere inrichting / één steunkleur, die wel vaker terug komt bij OMA / glazen inkom: herverbinding van de twee waterlopen aan beiden zijden van het gebouw / om de zettingen op te vangen tijdens de bouw zijn er onderaan in de kelder plaatjes voorzien die kunnen worden weggehaald, zodat het gebouw recht gezet kan worden / drie programma's: wonen, kantoren, hotel

VAN NELLE FABRIEK

oude fabriek die nu onderdak biedt aan vele kleine bedrijven, 1931, Brinkman en Van der Vlugt
modernistische fabriek, met groot verschil ten opzichte van toenmalige fabrieksbouw / vroegere productie van thee, koffie en tabak / een korte periode ontwerp fabriek voor architectenbureaus / ligt net buiten Rotterdam, gelegen aan het water / groot wit gebouw in groene omgeving / terrein opgedeeld in vier functies: utilitaire, productie, kantoren en recreatie / licht en lucht zijn belangrijke elementen / directeurskantoor schuin geplaatst om overzicht te hebben over de hele fabriek / de transportbanden buiten verbinden de fabriek met de loodsen er tegenover / oorspronkelijk moesten de loodsen hoger worden, hierdoor de schuine transportbanden / oude gevel bestaat uit vele taatsramen (onderhoud) uit de serrebouw (goedkoper) / bij renovatie installatie van een dubbele gevel om oude gevel te behouden / ventilatie wordt in extra wand opgelost (zo blijft plafond vrij van installaties) / tussenklimaat tussen nieuwe wand en buitengevel / duidelijk kolommengrid / paddenstoelvloer / metalen gleuven in de kolommen, om nieuwe toestellen aan te bevestigen / sanitair was al voorzien van stromend water, 'grijs water'-systeem, ... (toen heel modern) / sanitair bevindt zich achter de enige dichte delen van de gevel / er zijn aparte trappen voorzien voor mannen en vrouwen / alle zekeringen en hendels heel erg in het zicht geplaatst (was men trots op) / er was een uitbreiding gepland, maar deze werd nooit uitgevoerd

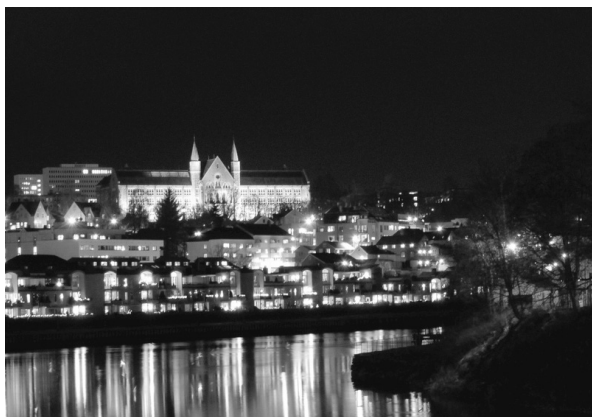
ERASMUS IN NOORWEGEN

Gertie van den Bosch

Wat begon als een programmavoorstel en ‘ik zal wel zien...’, mondde uit in dit: een reis naar het noorden, buitengewone ervaringen, een herontdekking van de wereld en van mezelf. Waarom koos ik voor Noorwegen, de kou, de duisternis? Na drie jaar studeren in Leuven voelde ik dat het tijd was voor iets anders. Ik wilde naar het kleinschalige, maar uitgestrekte; het onbekende in plaats van de grootstad die je elke zomer wel eens kan bezoeken. Ik koos voor de ongetemde natuur, pure zuiverheid, weg van het vertrouwde en alledaagse.

Eind juli al begon ons Erasmusavontuur met een zomercursus van drie weken om het Noors wat onder de knie te krijgen. Daar heb ik absoluut geen spijt van, want ik heb er de mensen ontmoet waarmee ik mijn hele Erasmusverblijf zal optrekken. Tijdens deze drie weken kregen we ook alle hulp om ons te settelen. Alles was geregeld en georganiseerd, wat niet zo vanzelfsprekend is. Naast de vrij ontspannende zomercursus werden ook allerlei activiteiten georganiseerd met onder andere hikes in de natuur.

De NTNU campus is qua grootte en sfeer vergelijkbaar met die van Heverlee. De vele gebouwen zijn verbonden door een grote corridor, waar vrijwilligers elke dag klaar staan met koffie en gebak om je alle info te geven over hun organisatie. Net zoals Heverlee het Arenbergkasteel als pronkstuk heeft, heeft de NTNU haar *Hovedbygningen*, aka the Harry Potter Building. Het hoofdgebouw is er sinds de stichting en is zichtbaar vanuit het centrum.

Het studentenleven wordt hier vooral beleefd in de *Studentersamfundet*, een rood rond gebouw met cafés, fuifzalen en noem maar op. Ook in ons studentendorp in Moholt, te vergelijken met de residenties van Arenberg, worden elke week de beruchte ‘basement parties’ gehouden, in de kelders onder de residentieblokken.

Trondheim zelf is de derde grootste van de Noorse steden, maar deze zijn niets vergeleken met die van ons. Het doet me denken aan een dorp, maar dan met veel meer huizen en geen hoogbouw. Toch heeft het alle voorzieningen van een stad. Je vindt er onder andere de *Nidarosdomen*, een prachtige kathedraal die vroeger een eindbestemming was voor vele pelgrims. Naast cultuur is het er ook zalig shoppen, met handmade winkeltjes, naaiateliers voor kleren op maat en Noorse designwinkels à volenté! Op de *Solsiden*, een pier met alle soorten restaurants, heerst ‘s avonds een levendige en gezellige sfeer.

Ondertussen zijn we ook zelf aan het bouwen geslagen. Samen met enkele vrienden ben ik enkele weken geleden begonnen met de bouw van onze eigen cabin in een bos.

De officiële start van het academiejaar was op 18 augustus. Met gemiddeld tien uur les per week leek het een vrij rustig semester te worden. Aangezien je hier minstens 7,5 credits per vak moet tellen, kan je eigenlijk maar vier vakken opnemen per semester. Ik besloot om er vijf op te nemen, waarvan ééntje na een maand al afgerond was. Vergeleken met Leuven was dit nog vrij licht, maar toch iets drukker dan ik had verwacht. Naast naar de les gaan en wat studeren, moet je hier ook veel extra taken en huiswerk maken, zodat het toch niet zo licht is als het lijkt. Toch ben ik blij dat ik dat vijfde vak, over licht en belichting in gebouwen, heb kunnen volgen. Een unieke mogelijkheid om dat in een land te doen met zo een uitgesproken lichtervaring.

Een Erasmus is geen Erasmus zonder er af en toe op

uit te trekken om het land te verkennen. Samen met mijn vrienden van de zomercursus heb ik al ongelofelijke momenten beleefd. Tot nu toe is het hier in Noorwegen nog altijd relatief mooi weer geweest. Hiervan hebben we geprofiteerd door te gaan hiken. Wat ook erg handig is, is dat de universiteit typische houten cabins verhuurt voor een spotprijsje. Ideaal voor een weekend back to basics, aangezien er geen water of elektriciteit is. Zo hebben we ondertussen al verschillende cabin trips gedaan, zoals dat hier wordt genoemd. Maar de meest avontuurlijke trip was naar de Lofoten, een groep schiereilanden boven de noordpoolcirkel. De natuur is er prachtig en onoverwinnelijk.

Hiking is niet zomaar een wandeling. Je overwint er niet alleen de berg, maar ook jezelf. Het vergt kracht, moed en doorzettingsvermogen. Na het bereiken van de top worden je prestaties beloond met een uitzicht om U tegen te zeggen. Ik ben echt enorm blij dat ik dit heb leren kennen; ik heb hier al dingen gedaan die ik me nooit

had kunnen inbeelden.

Hoewel ik dit semester geen ontwerpvakken opneem, is mijn nood voor creativiteit groter dan ooit. De herontdekking van het tekenen, het creatief zijn omdat het leuk is en niet omdat het moet. Ik kijk al enorm uit naar het tweede semester hier. Alle ontwerpvakken organiseren ook doorheen het semester een studiereis naar het buitenland. Vorig jaar was dat bijvoorbeeld naar Lima in Peru. Dit jaar, heb ik onlangs vernomen, zullen we als voorbereiding op het ontwerp in maart naar Zürich en Basel in Zwitserland gaan.

Ondertussen zijn we ook zelf aan het bouwen geslagen. Samen met enkele vrienden, waaronder ook architecten, ben ik enkele weken geleden begonnen met de bouw van onze eigen cabin in een bos, niet ver van mijn kot. Met behulp van materialen die we daar ter plekke vinden, hopen we klaar te zijn tegen de eerste sneeuwvlokken.

BAMBOO IS BOOMING

Lisa Buldeo Rai

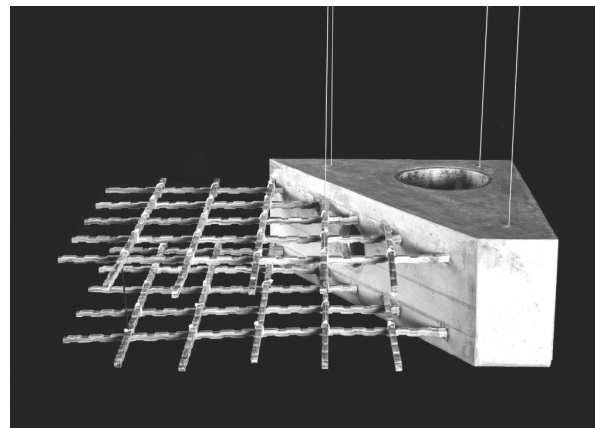
Wereldwijd is gewapend beton het meest gebruikte bouw materiaal. Vooral ontwikkelingslanden zijn verantwoordelijk voor de grote vraag – zij nemen bijna 90 procent van de betonconsumptie voor hun rekening. Aan de aanbodzijde missen de meeste van deze landen echter de middelen en de knowhow om zelf cement en staal te produceren. Zo maken momenteel slechts twee van de vierenvijftig Afrikaanse naties hun eigen staal. Deze wanverhouding tussen productie en consumptie dwingt ontwikkelingslanden in meestal ongezonde afhankelijkheidsrelaties met het Westen, waarbij de grote vraag de prijzen de hoogte in jaagt.

De technologie om het materiaal te verbeteren is nog niet ontwikkeld. De meeste landen met grote bamboevoorraden hebben immers weinig of geen middelen voor onderzoek.

De meeste ontwikkelingslanden hebben door hun tropisch klimaat echter grote hoeveelheden van een ander materiaal voor handen: bamboe. Bamboe is een ingenieus materiaal. Om mee te kunnen bewegen met de wind, heeft het zich zodanig ontwikkeld dat het een ontzettend grote treksterkte heeft, groter nog dan die van hout en staal. Het bestaat uit een holle buis van lichte, trekbestendige vezels, waardoor het extreem ver kan buigen zonder te breken. Daarnaast is het ook een erg hernieuwbaar en ecologisch verantwoord materiaal. Het groeit veel sneller dan hout, is meestal in grote hoeveelheden voorhanden en is makkelijk te oogsten. Bovendien kan bamboe een enorme hoeveelheid CO₂ opslaan, wat natuurlijk op ecologisch vlak een erg goede zaak is. Daarenboven kan dit de producerende landen ook een groot economisch voordeel opleveren als je de handel in koolstofemissiecertificaten inrekent.

Bamboe is en blijft echter een organisch materiaal. Dat wil zeggen dat het water opslorpt, uitzet en krimpt en gevoelig is aan schimmel en rot. Dit gebrek aan duurzaamheid zorgt ervoor dat zijn rol als constructiemateriaal tot nu toe beperkt blijft tot dat van structureel element in de

vernaculaire bouwkunst. Eerdere pogingen om het - weliswaar onbehandeld - te gebruiken als betonwapening zijn op niets uitgedraaid. De technologie om het materiaal te verbeteren is nog niet ontwikkeld. De meeste landen met grote bamboevoorraden hebben immers weinig of geen middelen voor onderzoek.

© Dirk E. Hebel, ETH Zürich / FCL Singapore

Het Future Cities Laboratory (FCL) is het eerste onderzoeksprogramma van het in 2010 opgerichte Singapore-ETH Centre for Global Environmental Sustainability (SEC) in Singapore. Met de steun van medeoprichter ETH Zürichs departementen Architectuur en Bau, Umwelt und Geomatik, gaat FCL op zoek naar duurzame architecturale en ingenieurskundige oplossingen. Zo doet een team jonge onderzoekers van het FCL momenteel onderzoek naar het potentieel van bamboe als modern bouw materiaal. Ze onderzoeken de mogelijkheden om de vezels uit de bamboe te onttrekken, om ze te verwerken in nieuwe composietmaterialen. Deze industriële bouwproducten kunnen in alle vormen vervaardigd worden die we gewend zijn van hout en staal, waarvoor ze een goed alternatief kunnen zijn. Hierdoor zijn ze dus bijvoorbeeld inzetbaar als wandstructuur. Veel interessanter echter zijn toepassingen die de uitzonderlijk grote treksterkte van de bamboe benutten. Als het onderzoek van het FCL meevalt, bouwen we binnenkort dus met gewapend bamboebeton?

INTERVIEW MET CARLOS MEDELLIN

Lieselot De Rore

We interviewden Carlos Medellin naar aanleiding van zijn lezing op 16 oktober in het Stuk, als deel van de lezingenreeks Auditorium van Stad en Architectuur. Medellin is senior partner bij het Colombiaanse architectuurbureau El Equipo De Mazzanti. In deze lezing had hij het over “de kracht van architectuur als middel voor sociale integratie”.

How would you describe your architectural journey until now?

When I was at school I wanted to study cinema but I was afraid of not being able to get a job afterwards. Then I wanted to do something technical or artistic and I started architecture. What was very interesting to me were the spatial explorations which were related to the movement I liked in cinema. So I started to really like architecture and understand how it relates with people’s lives. Before, I thought that architecture was only about building something. Later on I realised that it had a lot of points of friction between people and real life and objects, so I started to like it. That was ten years ago, when I started to study architecture in Mexico City. After that, I studied in New York, and I also lived in London for a year. Then I finished in Colombia at the University de los Andes. After that I started to work in the office where I work now. What I did there is most of all teaching and do some competitions. After that I left to Moskow and studied at the Strelka Institute. It was an approach to another sort of architecture, to different arts. Rem Koolhaas was one of my teachers there, I learned a lot from him. After that, I came back to Colombia where I became senior partner at El Equipo de Mazzanti.

You travelled a lot, is there something you will always remember from your journeys?

In Moskow I was taught to think and act in a different way. One of the main things I always remember is an artist from New York, she was looking at our work and she said in het middle of the presentations: “Come on guys, are you housekeepers or what? You act like the housekeepers of the city, you try to clean and organize

everything. But there are reasons why the city is working like that and in place of cleaning everything you have to play with those reasons.” I will always remember that, it was really helpful to me.

Why did you choose to go with El Equipo de Mazzanti?

Colombia is a very conservative country. Many of the offices of architecture are very close-minded. El Equipo de Mazzanti wasn’t. I started teaching with Giancarlo Mazzanti. This was another way of meeting each other, it was like he was not my boss, we were partners in teaching and had many things in common. The whole thing guided me to understand that I’m more interested in the conceptual part of the project. I work on the projects from the very first idea. We have different stages: schematic project, pre-project, executive project and the detailed project. I take everything until pre-project. We have a schematic building working and then we give it to another group of partners who detail everything. We came to the understanding that the concept is very important. If you know what you want to trigger and what you want to produce, you can pursue it through the design process. That process is not very important to the other architects in Colombia; they are just focussing on making the buildings. Giancarlo Mazzanti was an exception in this. It was a mix of things that guided me to the office.

What is your favourite project of El Equipo de Mazzanti?

I enjoy the canopy (el Bosque des Esperanza) and the educative park (Invemar Building). I really enjoy those

projects because they really engaged participation of the community. And not in the way that they were asking us to do things but in a way of understanding which things we are going to produce. I also like them because they play with the boundary between private and public.

Are the projects when they are built always what you thought they would be?

I think it's better all the time. I'm in charge of the concept. My role in the project is focussed on the idea. So to see it constructed, it's incredible. Maybe for those in charge of the detailing, it is different because in Colombia, there is always a lack of money so it's not always perfect. But the idea will be there anyhow.

Where do you get your inspiration?

Things we see in every day life: toys, plants, anything that organizes the space. The real essence of our projects is the place. What is going on? Which activities? What do we want to produce? That is really what gives form to our buildings.

Do you have icons, someone you look up to?

Rem Koolhaas, Bernard Tschumi. I also really enjoy the Spanish architecture. The new architects in Spain are strongly conceptual. They are dealing with many problems, socially and economically. Those make them somehow very creative and I really enjoy working with Spanish architects, most of all from Madrid. Working with them and talking with them is really nice.

What is your look on working together with other disciplines?

Well, it is really interesting, because we architects think that other persons know nothing about architecture. But everyone knows something about it, everyone uses it all the time. A lot of times we ended up working with sociologists, biologists, ... We create another perspective on the design. We always do a lot of talking and together we establish the guidelines to the design.

If you had not studied architecture, you would have studied cinema. Did you already work with someone who studied cinema?

No, not yet. We worked together with people that do video but more in the exhibitions. But we did not yet design with them, but it would be very interesting.

Your favourite architectural country is obviously Spain, but what do you think of Belgium?

I have seen a bit of Brussels and a bit of Leuven. One of my main thoughts of Brussels, which I really liked, is that it is very eclectic, many styles placed together, a lot of diversity. It is a proof of time passing by. Not everything is demolished or replaced like in other countries and cities. You can feel that you are in a city that has seen many things and I really like it. I don't know a lot of important Belgian architects but the Museum M in Leuven is very interesting.

Which advice would you give to architecture students?

Try to study with many other kinds of fields to open your mind and think differently. The design problems of today become more and more complex. So by working together and looking at the problems with other perspectives, we can find new ways of solving problems.

Try to break the rules sometimes, you can always think further.

FUNDAMENTALS

Mathilde Breukink

Voor architectuurfans is de Architectuurbiënnale in Venetië een tweejaarlijks feest. Gevestigd in de *Arsenale* - oude havenwerkplaats - en de *Giardini* - paviljoenenpark - is de biënnale makkelijk bereikbaar met de typische *vaporetto* (busboten).

Onze gastheer dit jaar was de enige echte Rem Koolhaas. Hij nodigde ons uit voor een stevige portie back to basics met het thema "Fundamentals".

Aangenaam picknicken kon op het 1:1 schaalmodel van Maison Domino, rechtstaan en beklimmen mochten evenwel niet.

Onder de titel "Elements of Architecture" werd in het hoofdpaviljoen van de Giardini ingezoomd op het raam, de vloer, het balkon, ... Elementen die fundamenteel zijn in de architectuur. Deze kon je herdenken en herbekijken in de verschillende kamers die hier telkens aan gewijd waren. Heel interessant waren zeker de vergrote boekpagina's - zonder leken sommige kamers wel heel banaal. Het hele boek kan je kopen voor een prijszige 120€, aparte hoofdstukken zijn ook verkrijgbaar. Constructieve details, geschiedenis en architectuurtheorieën wisselden elkaar af doorheen de tentoonstelling. Voor opbouw en inhoud geven we Koolhaas een duimpje omhoog. Aangenaam picknicken kon op het 1:1 schaalmodel van Le Corbusiers Maison Domino, rechtstaan en beklimmen mochten evenwel niet.

Vervolgens kon je de verschillende paviljoenen bezoeken die elk een eigen minitentoonstelling huisden. Deze waren zeker niet allen even boeiend (Rusland en Japan), maar er zaten toch ook wel een paar interessante tussen (Hongarije, België en het paviljoen van de Nordic Countries). De paviljoenen zelf waren wat oubollig en de muggen vraten je levend op, maar dat hoort er nu eenmaal bij om dit deel van de biënnale te bezoeken.

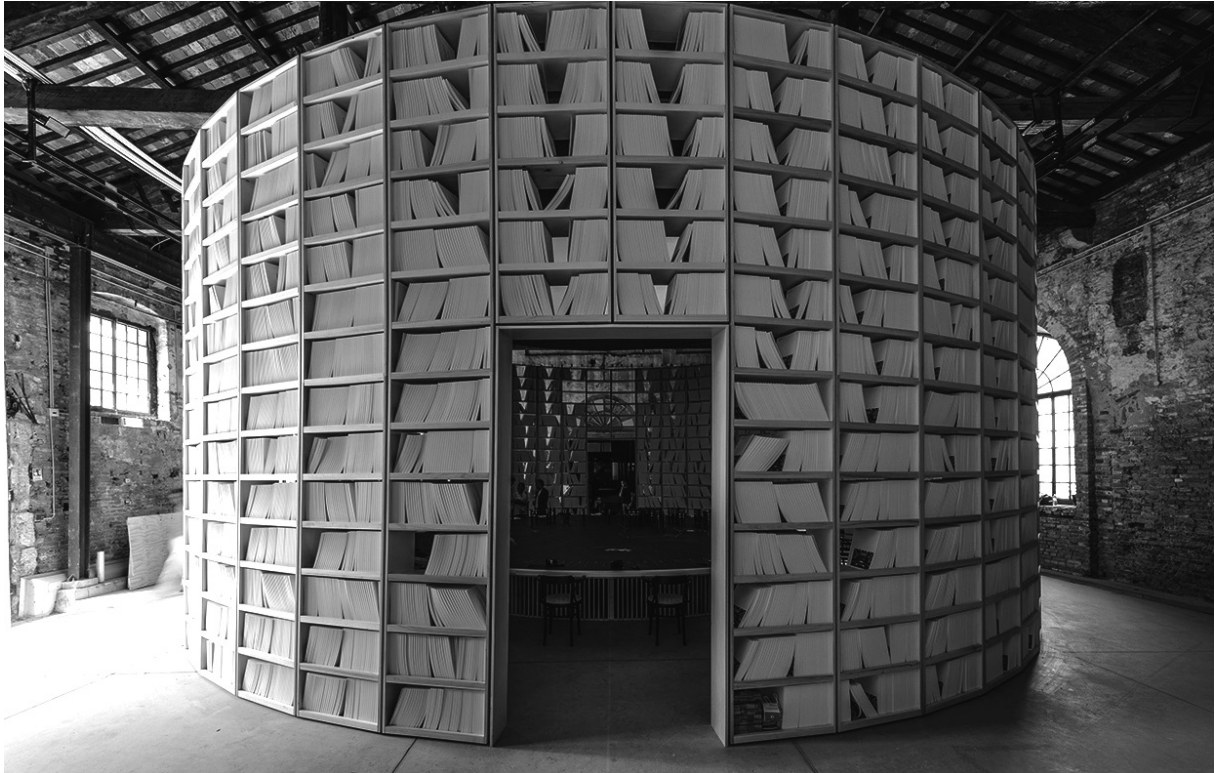
Het tweede deel van de biënnale vond je in de Arsenale. De eerste hal kon je gerust overslaan, of in ieder geval

niet te veel moeite voor doen om elk bordje te lezen. Verschillende cases in Italië werden hier kort behandeld. Een duidelijke lijn in onderwerpen was er niet en je bleef onverzadigd achter omdat geen enkel onderwerp diep werd uitgewerkt. Verder moeten we ook melden dat de bizarre videobeelden, de verschrikkelijke geluidskakofonie van diezelfde beelden en de soms belachelijke leeshoogte het er allemaal niet beter op maakten. Snel over naar de tweede zaal dus. Hier waren weer tentoonstellingen van verschillende landen ondergebracht. Opnieuw was de ene wat waardevoller dan de andere, maar algemeen was dit toch zeker de moeite.

Gelocaliseerd in het prachtige Venetië, een van de meest fake en authentieke steden ter wereld, is het echt een must om eens een ryanairticket hierheen te boeken.

De Architectuurbiënnale bezoeken is iets wat je als architect in spe toch zeker eens moet hebben gedaan. Er valt veel te leren uit deze gigantische architectuurtentoonstelling. Bovendien beperkt de tentoonstelling zich niet enkel tot de Arsenale en de Giardini, maar zijn er ook nog extra tentoonstellingen verspreid over de rest van de stad. Gelocaliseerd in het prachtige Venetië, een van de meest fake en authentieke steden ter wereld, is het echt een must om eens een ryanairticket hierheen te boeken. "*Learning from Venice*" is what we can do.

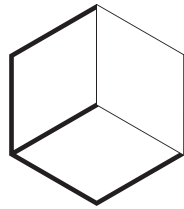

EXISTENZ
1415

Beleggen
zonder
weggeblazen
te worden?

Doe mee
aan de KBC-
Beleggerskoers
en maak kans op
een trip naar
New York.

kbc.be/beleggerskoers

Geberit muurafvoer voor douche

Elegant.

 GEBERIT

De Geberit muurafvoer voor de douche voert het water elegant af via de wand. Niets hindert nog het echte douchegenot. Leverbaar in glansverchromd, geborsteld roestvrij staal, alpien wit of naar wens betegelbaar.

→ www.geberit.be

EXISTENZ